

3. Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Μπακάλης Κώστας (history-logotexnia.blogspot.com)

α. Κορινθιακό κιονόκρανο

Η αρχιτεκτονική των κλασικών χρόνων

▲ **Κορινθιακό κιονόκρανο.**
Βρισκόταν στο εσωτερικό της Θόλου, που ήταν ένα κυκλικό ιερό κτίριο της Επιδαύρου. Θεωρείται ιδιόχειρο έργο του γλύπτη Πολύκλειτου του νεότερου. 4ος αιώνας π.Χ.

- ❑ Κατά τον 5^ο και 4^ο αι. κτίζονται σημαντικοί ναοί και δημόσια κτίρια σε δωρικό και ιωνικό ρυθμό.
- ❑ Εφευρίσκεται το κορινθιακό κιονόκρανο:

μοιάζει με
καλάθι
περιτυλιγμένο με
αγκάθια

Εφεύρεση
του γλύπτη
Καλλίμαχου

εμφανίζεται στο
εσωτερικό των
κτιρίων

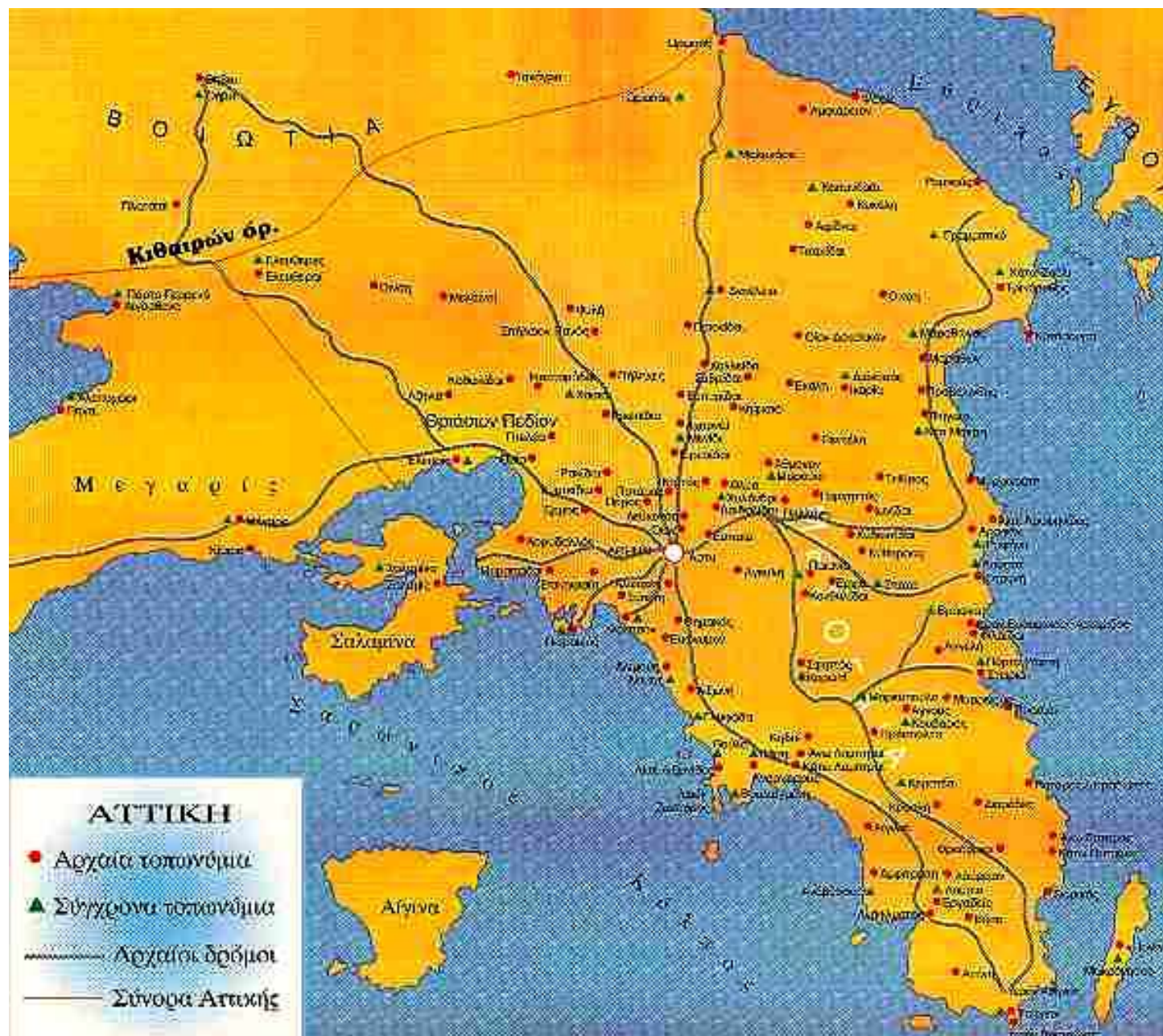

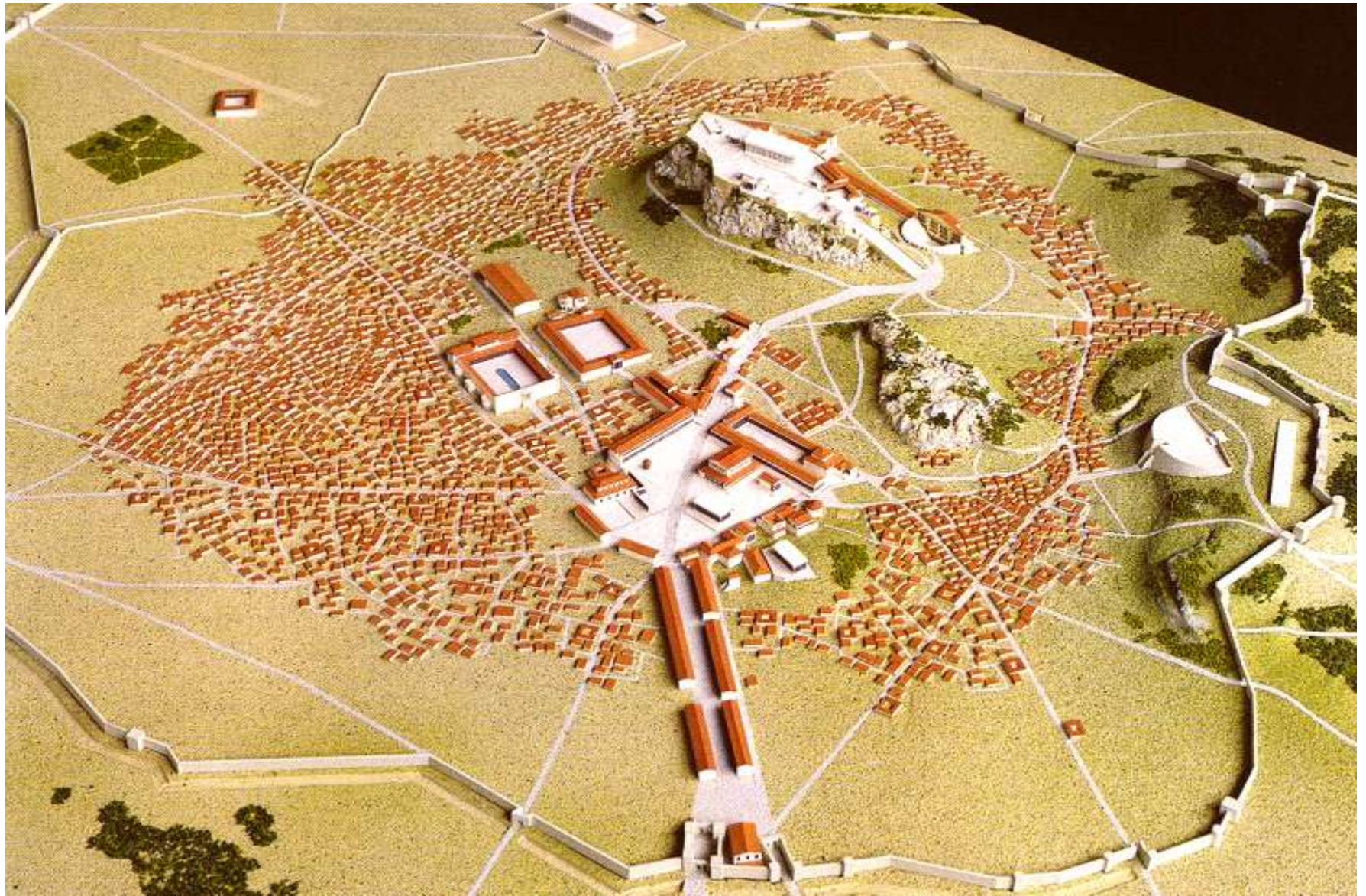
▲ *Κορινθιακό κιονόκρανο, Πολύκλειτος ο Νεότερος, από τη θόλο της Επιδαύρου (350 π.Χ. περίπου), Επίδαυρος, Αρχαιολογικό Μουσείο.*

Το κορινθιακό κιονόκρανο, που διαμορφώνεται από φύλλα ακάνθου, μια σύνθεση με πλαστικές αρετές και διακοσμητικότητα, εμφανίζεται εδώ για πρώτη φορά. Λέγεται ότι το εμπνεύστηκε ο γλύπτης Καλλίμαχος ο Κορίνθιος, καθώς κοιτούσε ένα καλάθι το οποίο περιέβαλλαν αγκάθια επάνω στον τάφο ενός μικρού κοριτσιού.

<http://el.wikipedia.org>

β. Η Ακρόπολη της Αθήνας

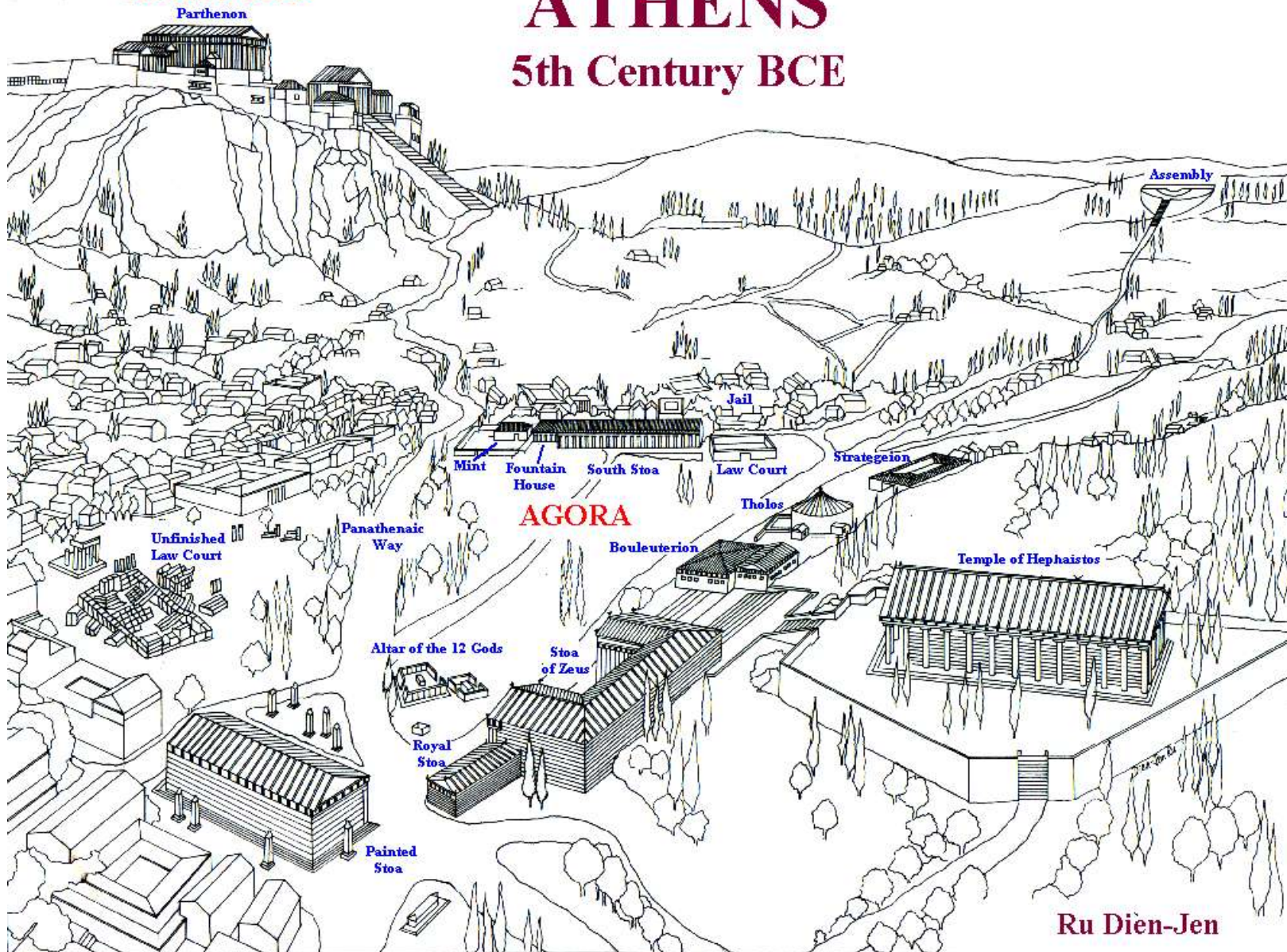

ACROPOLIS

Parthenon

ATHENS

5th Century BCE

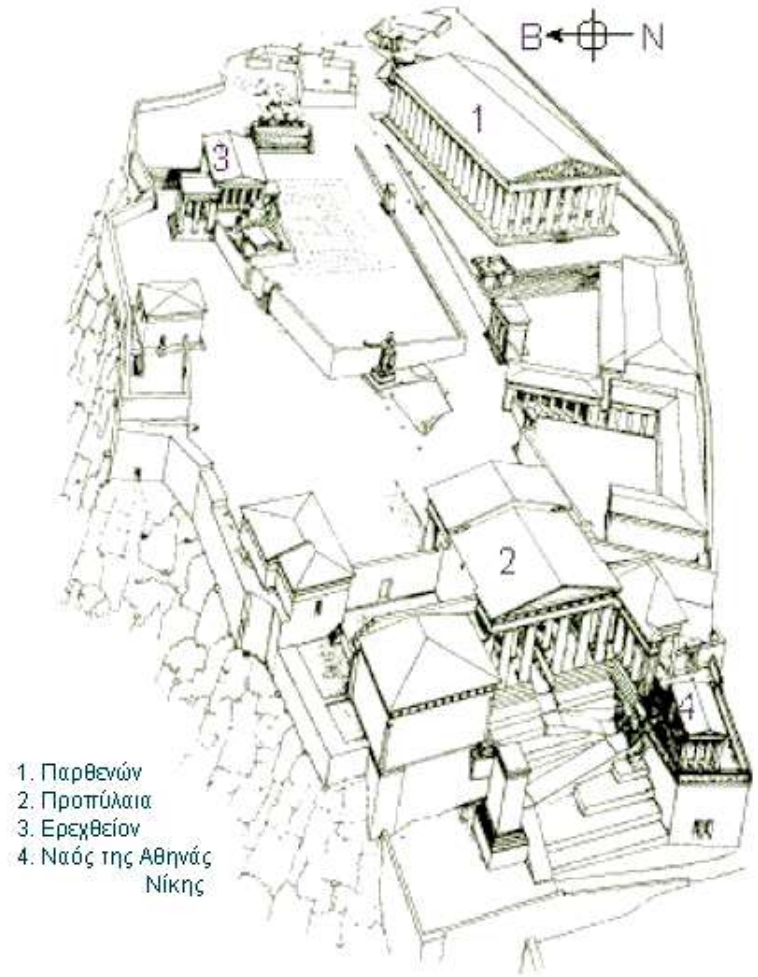

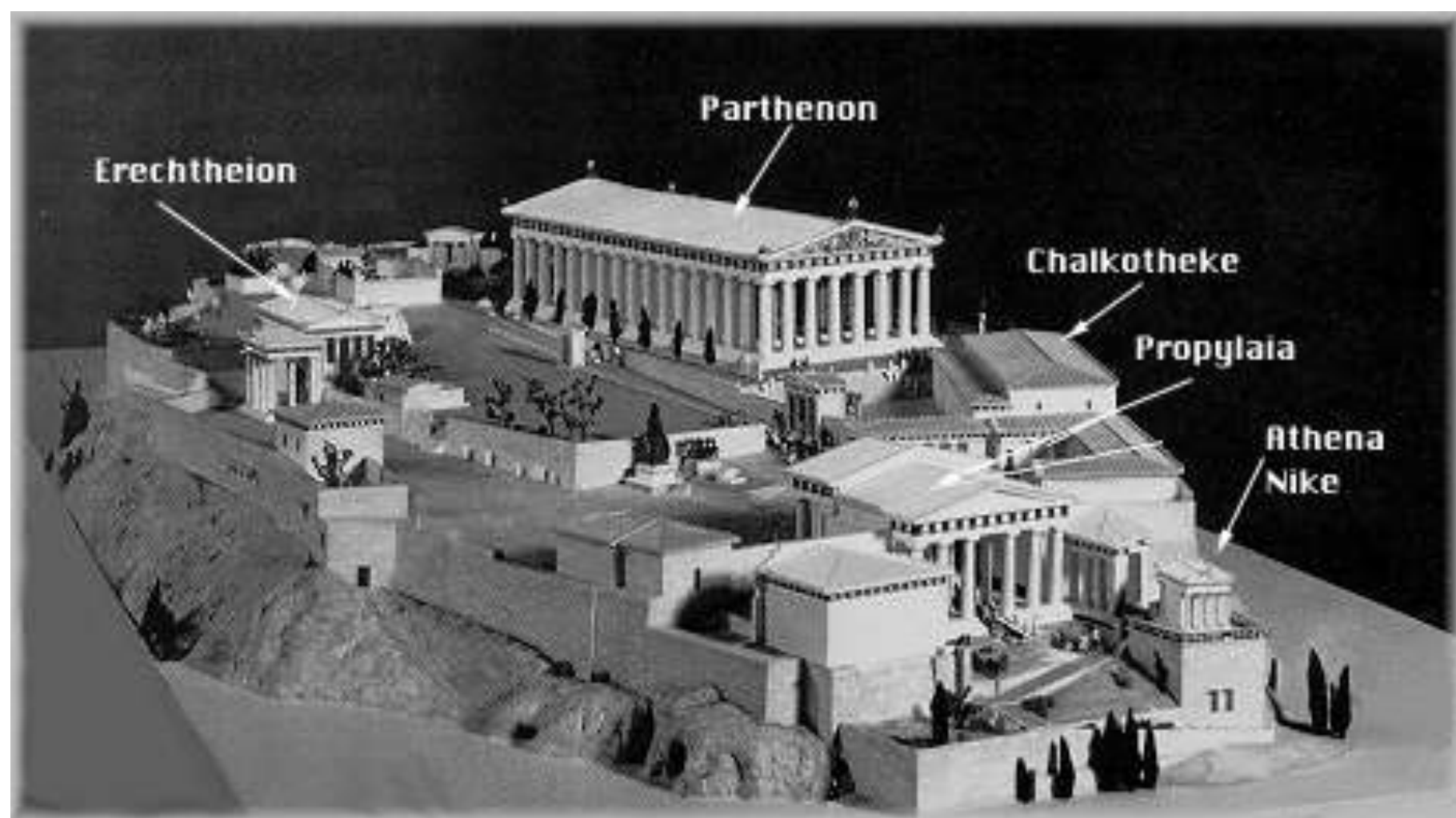
<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/naoi/Erechtheio/erectheio1.htm>

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

► Όταν το 480 π.Χ. οι Πέρσες έκαψαν την Ακρόπολη, οι Αθηναίοι, όπως και οι άλλοι Έλληνες, ορκίστηκαν να αφήσουν τους ναούς τους κατεστραμμένους, ως μνημεία της ασέβειας των βαρβάρων, και να μην τους ξαναχτίσουν. Ωστόσο, ύστερα από την οριστική νίκη του Κίμωνα κατά των Περσών στον Ευρυμέδοντα, το 462 π.Χ., ξεκινά στην Αθήνα το πρόγραμμα ανοικοδόμησης των ιερών κτιρίων. Μετά τον εξοστρακισμό του Κίμωνα το πρόγραμμα διακόπτεται και επαναλαμβάνεται από τον Περικλή τροποποιημένο, ώστε το αποτέλεσμα να είναι μεγαλοπρεπέστερο. Οι αρχιτέκτονες που πλαισίωσαν το επιτελείο του Περικλή ήταν ο Ικτίνος και ο Καλλικράτης και αργότερα ο μαθητής τους Μνησικλής. "Πάντων επίσκοπος" κατά τον Πλούταρχο, αυτός δηλαδή που είχε τη γενική εποπτεία του έργου, ήταν ο γλύπτης Φειδίας.

Erechtheion

Parthenon

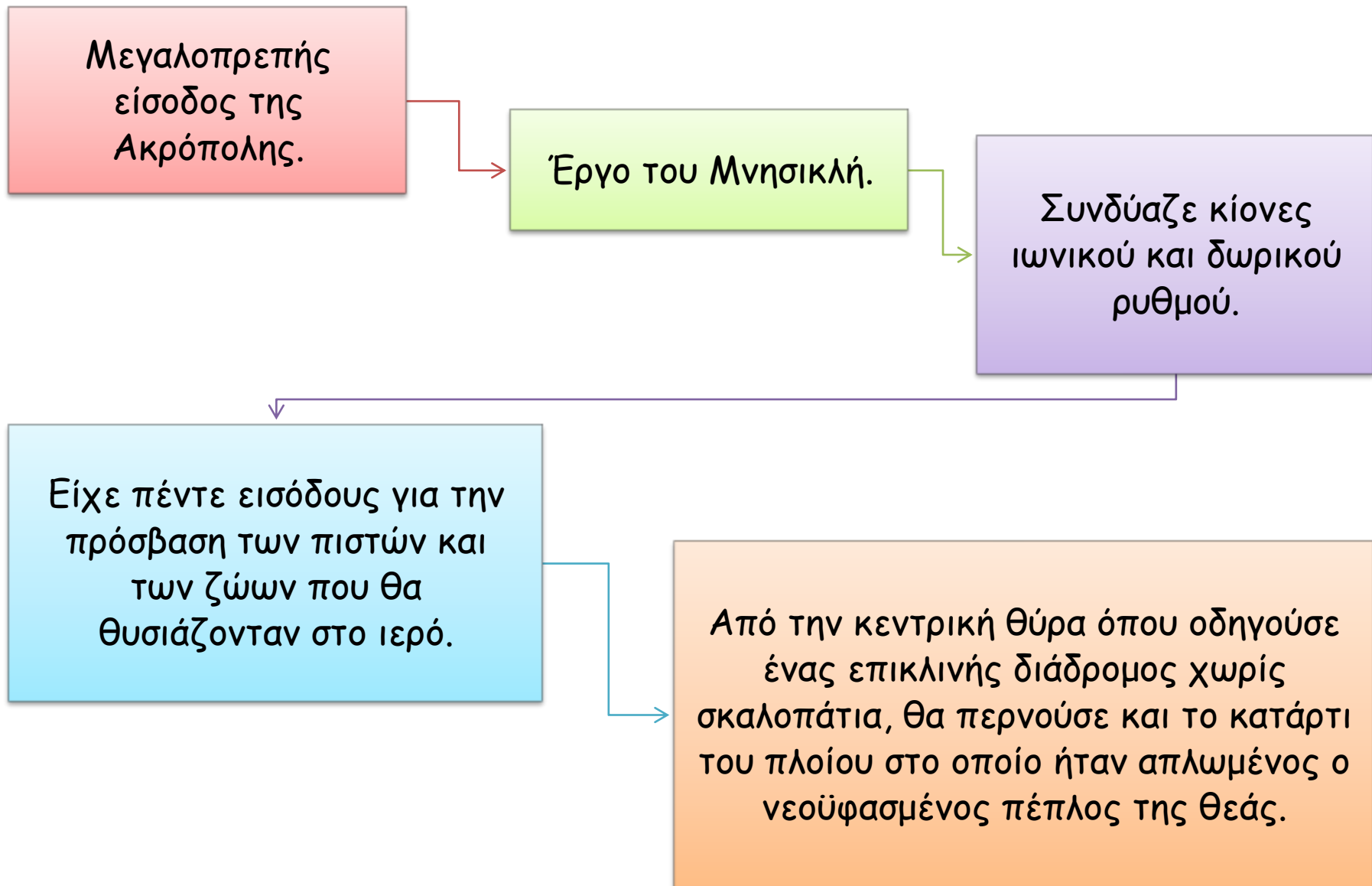
Chalkotheke

Propylaea

Athena
Nike

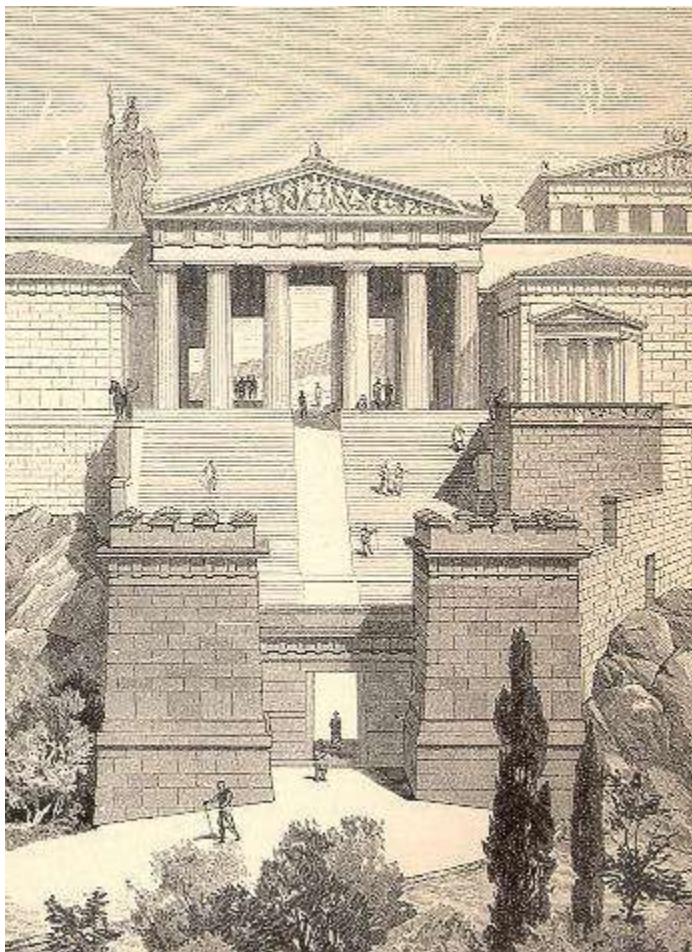
Προπύλαια

Προπύλαια:

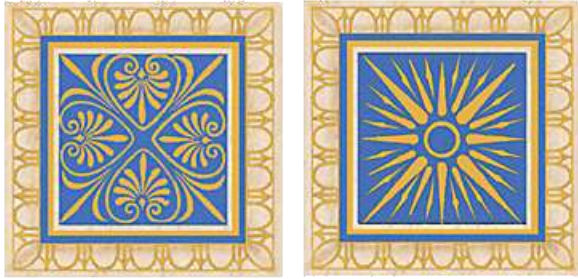
◀ Τα Προπύλαια (437-432 π.Χ.). Τα Προπύλαια είναι η μνημειακή είσοδος στην Ακρόπολη. Στο έργο αυτό ο Μνησικλής έπρεπε να δώσει λύσεις σε πολύ δύσκολα αρχιτεκτονικά προβλήματα (που αφορούσαν τη λειτουργία του, τη φυσική δυσκολία του εδάφους, τη φύση της κατασκευής και χρησιμοποίησε το δωρικό και τον ιωνικό ρυθμό. Δεξιά και αριστερά του προπύλου δημιουργήθηκαν πλευρικά διαμερίσματα: η βόρεια και η νότια πτέρυγα. Η βόρεια πτέρυγα, γνωστή ως "Ττινακοθήκη" από τα ζωγραφικά έργα που κοσμούσαν τους τοίχους της, ήταν χώρος ενδιαίτησης των επίσημων προσκυνητών της Ακρόπολης, ενώ η νότια πτέρυγα ήταν η τελετουργική είσοδος για το ιερό τέμενος της Αθηνάς Νίκης

► Κάπου εδώ στέκονταν οι Αθηναίοι κατά τη διάρκεια της εορτής των Παναθηναίων

► Στα Προπύλαια κατέληγε
η Ιερά οδός
Πηγή: Διαφάνειες Τ.
Γιακουμάτου
Επιμορφώτρια ΤΠΕ
www.netschoolbook.gr

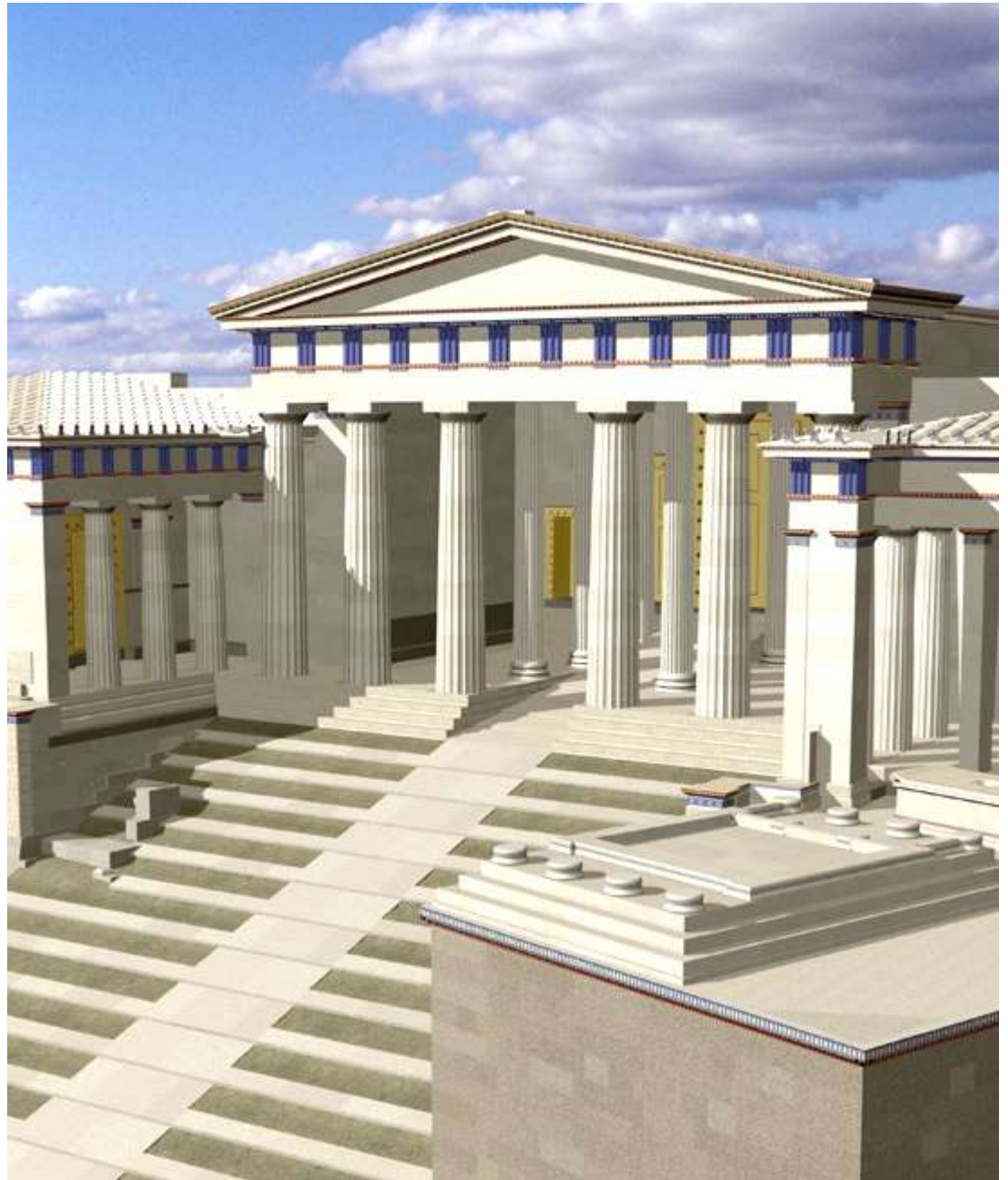

▲ Αναπαράσταση των
φατνωμάτων των
Προπυλαίων.

*Lawrence, A.W, (revised by R.A
Tomlinson), Greek
Architecture, Yale University
Press Pelican History of Art
1996, p. 117, fig. 181-182.*

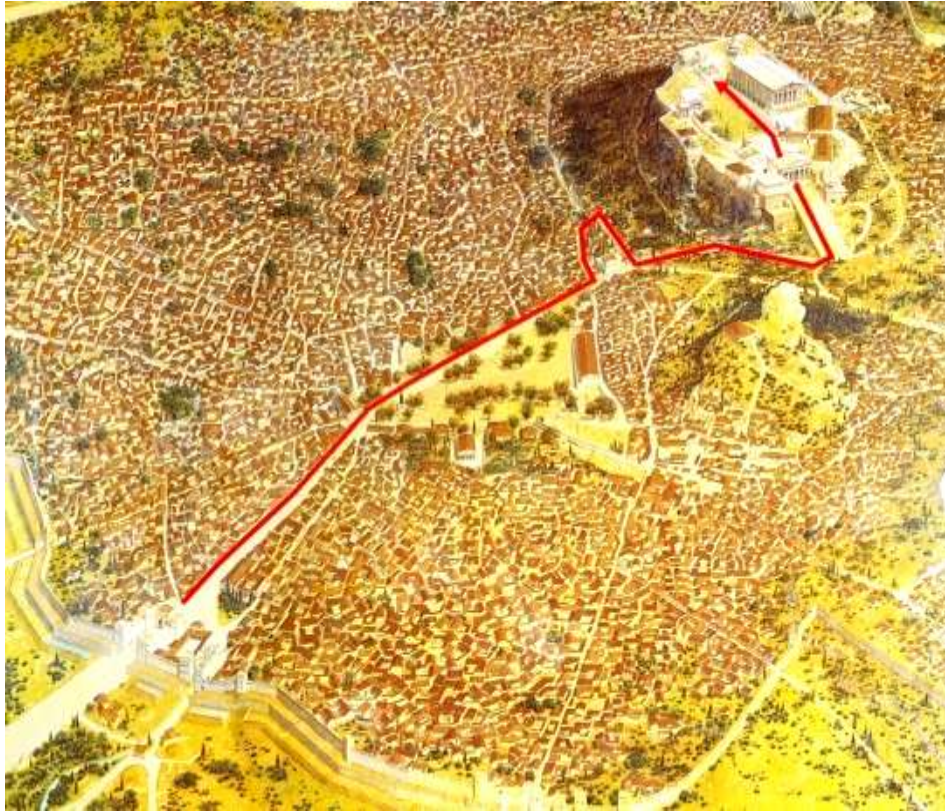
© Yale University Press.

[http://www.fhw.gr/chronos/05
/gr/culture/index_100.html](http://www.fhw.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html)

Η πομπή των Παναθηναίων

Από τον Κεραμεικό (Πομπείο) στην Ακρόπολη (Παρθενών)

Παρθενώνας

Παρθενώνας

Δωρικός ναός με ιωνικά
αρχιτεκτονικά στοιχεία.

Έργο του Ικτίνου και του
Καλλικράτη.

Ο πλούσιος γλυπτός διάκοσμος
ήταν, μεταξύ των άλλων, έργο του
Φειδία.

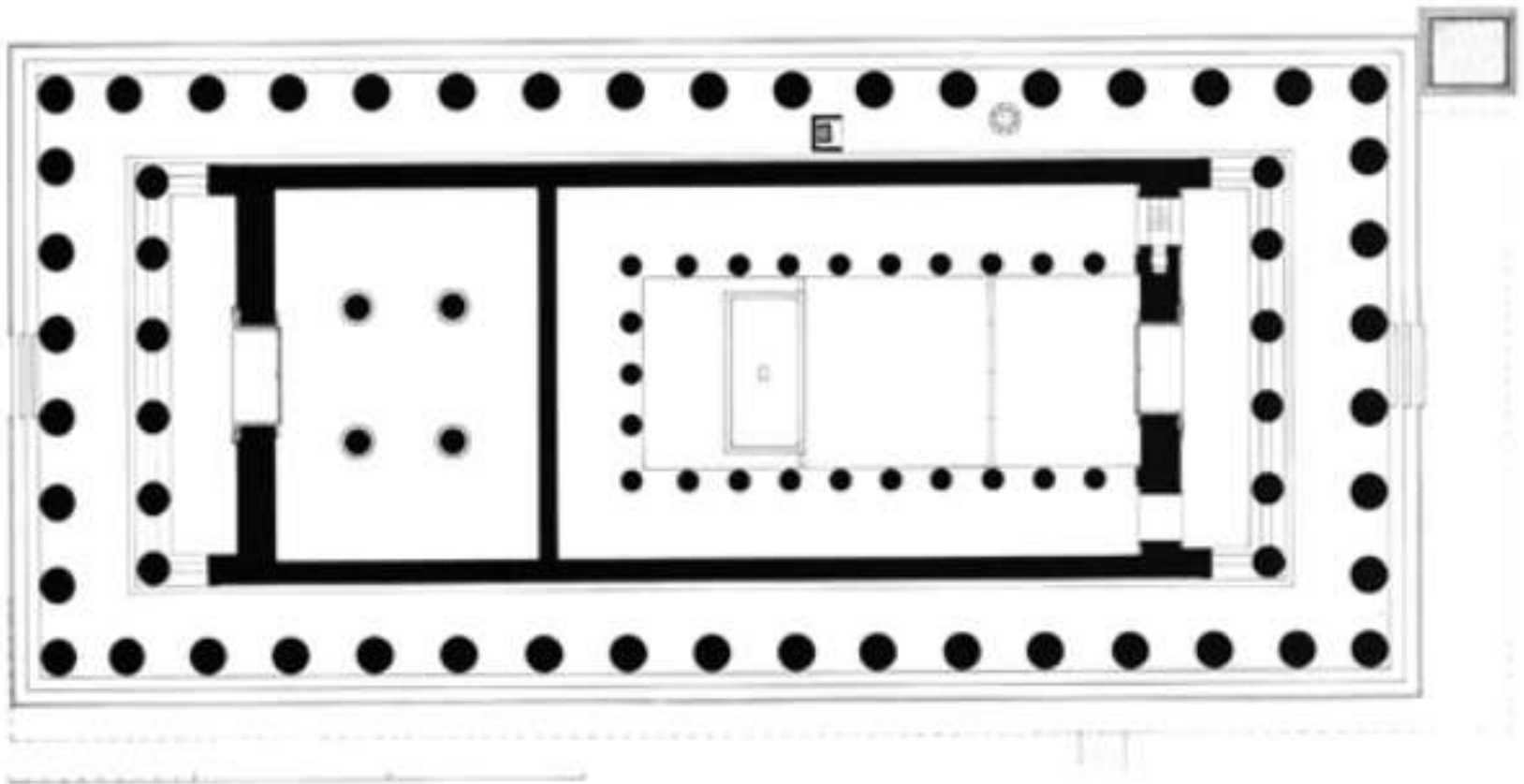
▲ ***Ο Παρθενώνας.** Κορυφαίο αρχιτεκτόνημα δωρικού ρυθμού. Ο γλυπτός του διάκοσμος με τη γέννηση της Αθηνάς και τη διαμάχη της με τον Ποσειδώνα για την κυριαρχία στην Αττική στα αετώματα την Κενταυρομαχία, την Αμαζονομαχία και άλλους μύθους στις μετόπες και την πομπή των Παναθηναίων στη ζωφόρο αποτελεί αξεπέραστο δημιούργημα όλων των εποχών και προβάλλει συμβολικά την πολιτική δύναμη και πρωτοκαθεδρία της Αθήνας στους κλασικούς χρόνους*

Modern Parthenon 2003 A.D.

Ancient Greek ~432 B.C.

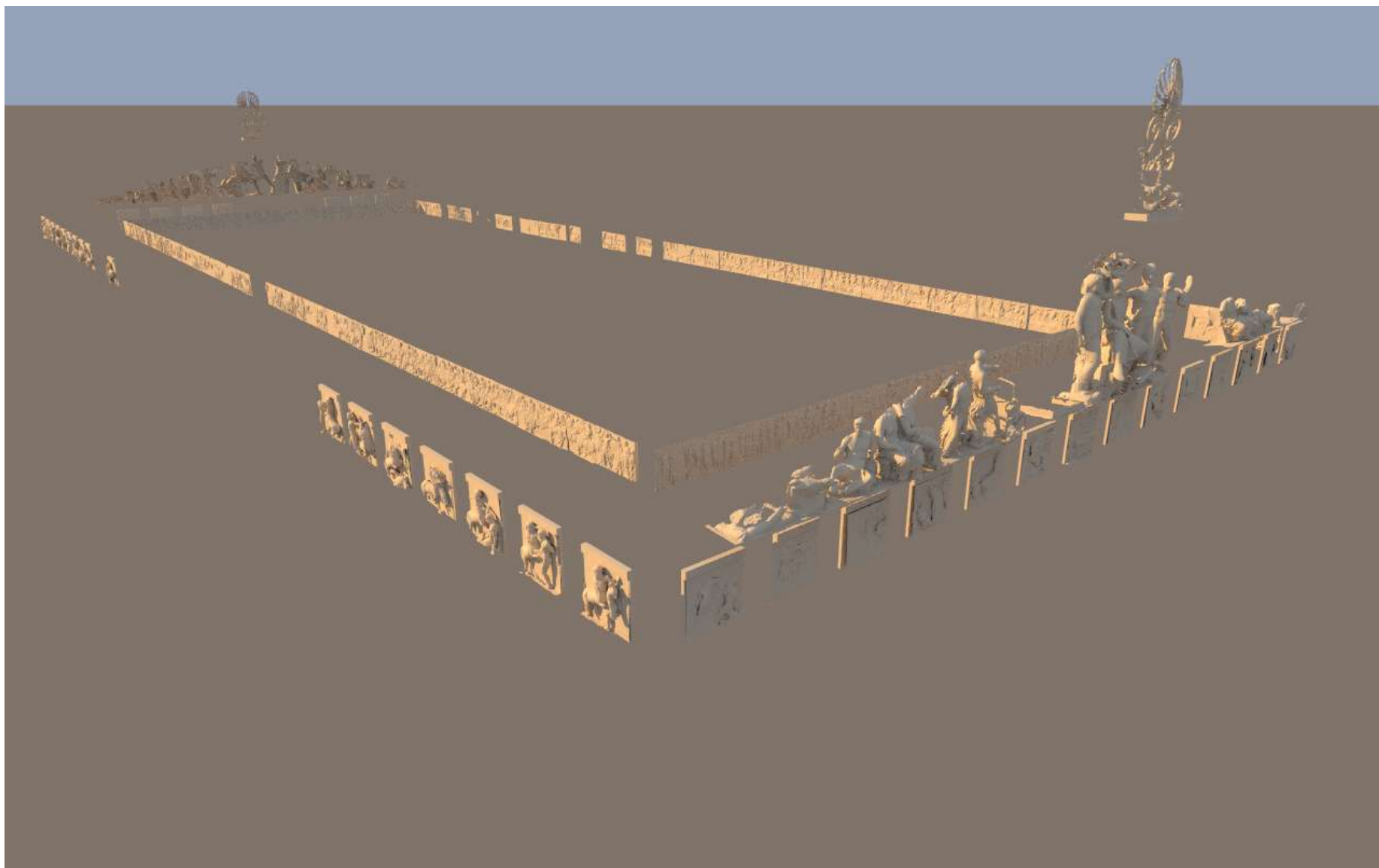

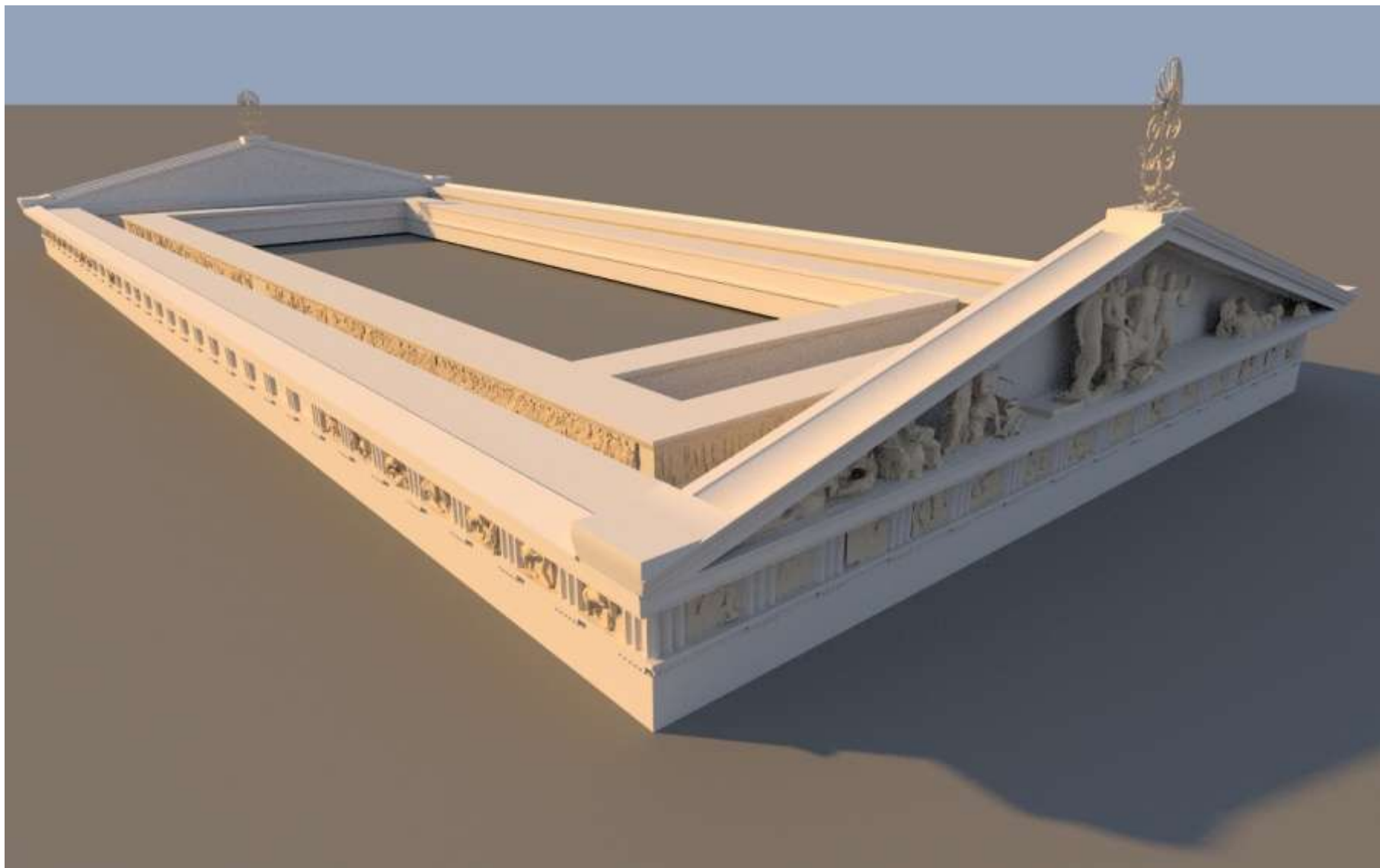

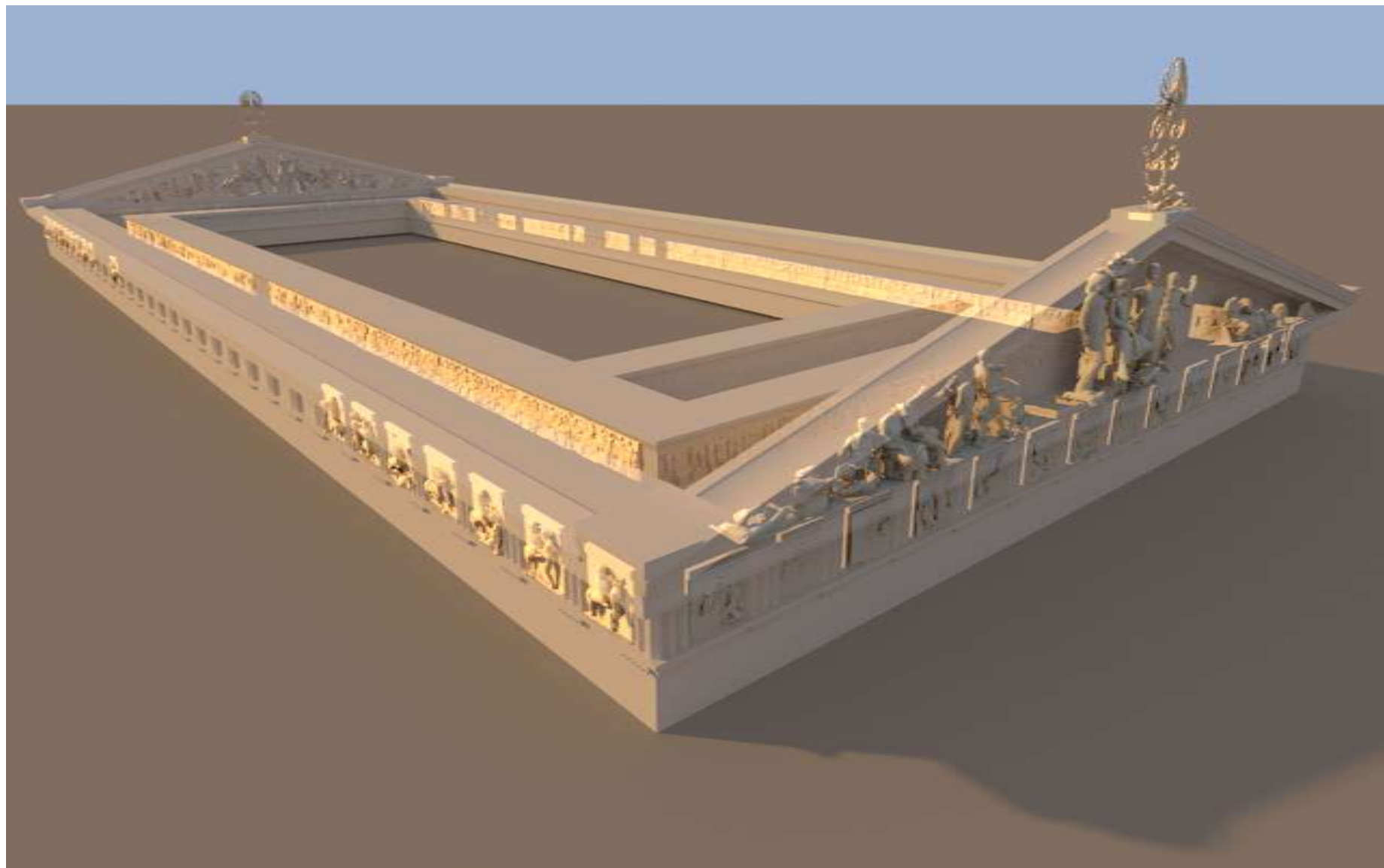
▲ Κάτοψη του Παρθενώνα: Σχέδιο Μ. Κορρές
<http://www.parthenonfrieze.gr/#/read/text1>

Βασικά χαρακτηριστικά του Παρθενώνα

- ↪ Μικρές αποκλίσεις από την οριζόντια και την κατακόρυφη κατεύθυνση
- ↪ Γλυπτός διάκοσμος:
 1. γέννηση της Αθηνάς (ανατολικό αέτωμα),
 2. διαμάχη Αθηνάς και Ποσειδώνα για την κυριαρχία της Αθήνας (δυτικό αέτωμα),
 3. πομπή των Παναθηναίων (ζωφόρος),
 4. κενταυρομαχία, αμαζονομαχία και άλλοι μύθοι σχετικά με την Αττική (μετόπες).

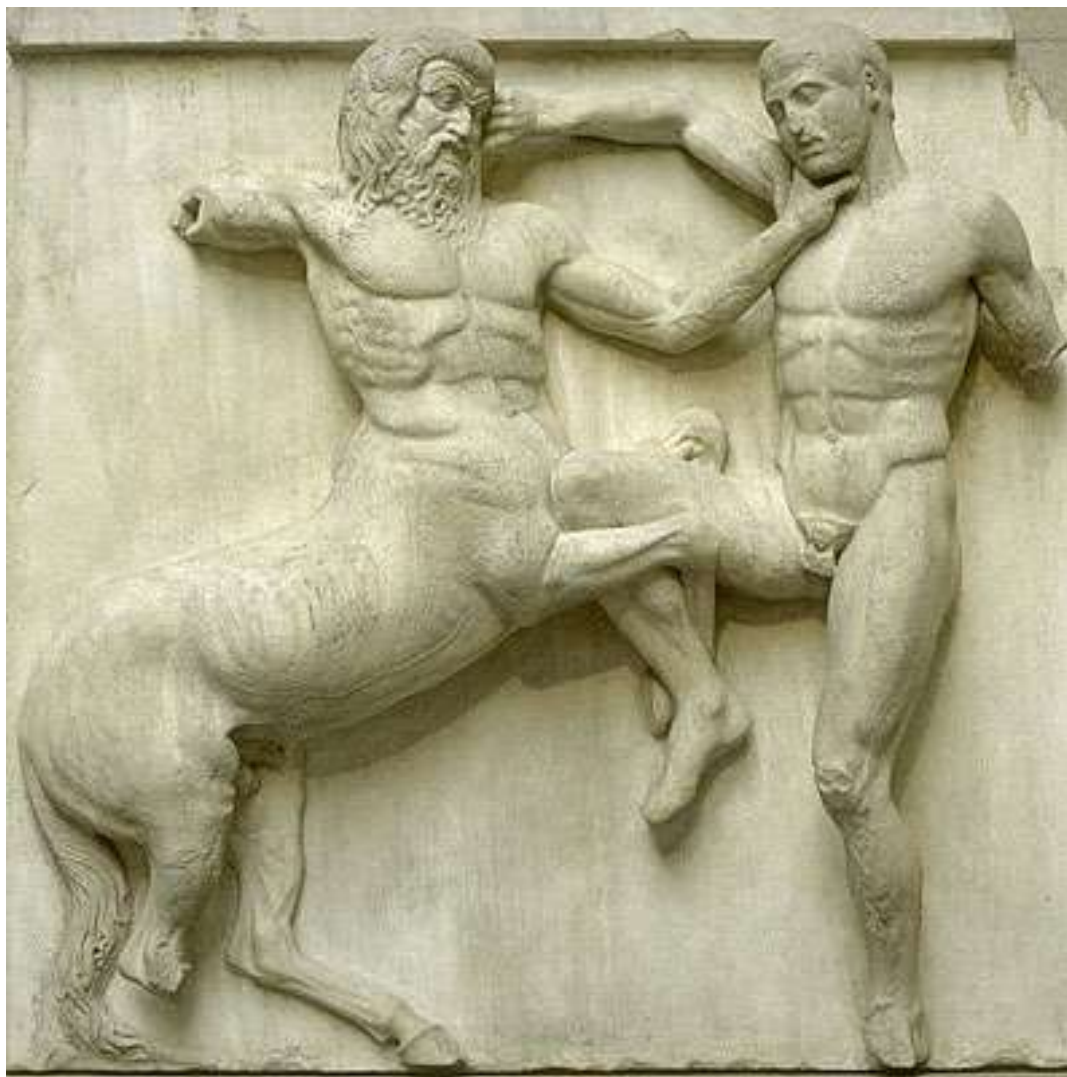

▲ Αναπαράσταση από τα αετώματα του Παρθενώνα:

□ στην ανατολική πλευρά του ναού τα γλυπτά δείχνουν τη γέννηση της Αθηνάς από το κεφάλι του πατέρα της του Δία.

□ Στη δυτική πλευρά δείχνουν τη μάχη που έδωσε η Αθηνά με τον Ποσειδώνα για να γίνει πολιούχος της Αθήνας.

◀ Μετόπη από τη νότια πλευρά του Παρθενώνα. Στον Παρθενώνα υπήρχαν 92 μετόπες με μυθικές σκηνές, που θύμιζαν στους Αθηναίους τα ηρωικά κατορθώματα των προγόνων τους: σκηνές από τον πόλεμο της Τροίας, από τις μάχες με τις Αμαζόνες, τους Κενταύρους και τους Γίγαντες, 447-442 π.Χ.
Λονδίνο(Μεγάλη Βρετανία),
Βρετανικό Μουσείο.

► *Ιππείς, λεπτομέρεια από τη δυτική πλευρά της ζωφόρου του Παρθενώνα (442-438 π.Χ.), μάρμαρο, Αθήνα, Μουσείο Ακρόπολης. Από τις μεγαλύτερες καινοτομίες στο γλυπτικό πρόγραμμα του Παρθενώνα είναι η αναπαράσταση της πομπής των Παναθηναίων. Ο Φειδίας, ενώ εξωτερικά στις μετόπες, επάνω από τους κίονες του πτερού, ιστορεί τους άθλους των παλαιών ηρώων, όπως ήθελε η παράδοση, μέσα από το περιστύλιο και ψηλά στους τοίχους του σηκού ιστορεί μια από τις κορυφαίες στιγμές της αθηναϊκής ζωής, την πομπή των Παναθηναίων, έτσι καθώς αυτή διέσχιζε από τον Κεραμεικό την Αγορά και κατέληγε στην Ακρόπολη, μεταφέροντας με μεγάλες τιμές τον πέπλο στο άγαλμα της πολιούχου θεάς Αθηνάς. Έτσι, στο κορυφαίο αυτό μνημείο της αθηναϊκής αρχιτεκτονικής ο καθημερινός άνθρωπος απεικονίζεται μαζί με τους θεούς, γεγονός που αντανακλά την έπαρση της πόλης με την αποθέωση του πολίτη της αθηναϊκής δημοκρατίας.*

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/parthenonas/parthenonas.0.htm>

Ο Παρθενώνας (447-438 π.Χ.). Ο Παρθενώνας χτίστηκε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Βασισμένος σε σχέδια του Ικτίνου, ξεκίνησε να χτίζεται το 447 π.Χ. και ήταν έτοιμος το 438 π.Χ. Έξι χρόνια ακόμη χρειάστηκαν για να ολοκληρωθεί ο γλυπτός διάκοσμος σύμφωνα με το πρόγραμμα του Φειδία, ο οποίος συνεργάστηκε με τους μαθητές του, Αλκαμένη και Αγοράκριτο. Είναι ο μεγαλύτερος ναός δωρικού ρυθμού, αφού οι ναοί του Σελινούντα και του Ακράγαντα, που είναι μεγαλύτεροι, δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ. Ο Παρθενώνας, αφιερωμένος στην Αθηνά, είναι ένας παλλόμενος από εσωτερική ζωή "οργανισμός". Αυτό οφείλεται στις καμπυλώσεις και στις κλίσεις του, που ονομάζονται "οπτικές διορθώσεις" ή, ορθότερα, "εκλεπτύνσεις". Οι καμπυλώσεις παρατηρούνται στο στυλοβάτη, στο επιστύλιο, στα τρίγλυφα, στο γείσο και στο αέτωμα. Οι κίονες δεν είναι ευθύγραμμοι. Η μείωση της διαμέτρου τους προς τα επάνω ονομάζεται "ένταση" και δημιουργεί την ψευδαίσθηση μεγαλύτερου ύψους. Ο στυλοβάτης δεν είναι οριζόντιος, αλλά παρουσιάζει ελαφρά καμπυλότητα, η οποία επαναλαμβάνεται στα επιστύλια, στο θριγκό και στα αετώματα. Οι κίονες συγκλίνουν προς το εσωτερικό του ναού, το ίδιο και οι τοίχοι, δίνοντας στο σύνολο μια αίσθηση ευστάθειας. Ο γλυπτός διάκοσμος, ο οποίος περιλαμβάνει τα εναέτια, τις 92 μετόπες και τη ζωφόρο που περιτρέχει το σηκό του ναού, αποτελεί ξεχωριστό δείγμα της ελληνικής γλυπτικής και ιδιαίτερο κεφάλαιο στην ιστορία της τέχνης.

ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ: Ιστορία της Τέχνης, Γ' Λυκείου

Ένα πρωινό στον Παρθενώνα

Αισθητική και ιστορική προσέγγιση

Τα μυστικά της τέχνης

Ρυθμός και εκλεπτύνσεις

► Φρ. Θείρσιου Αναπαράσταση του Παρθενώνα, χαλκογραφία

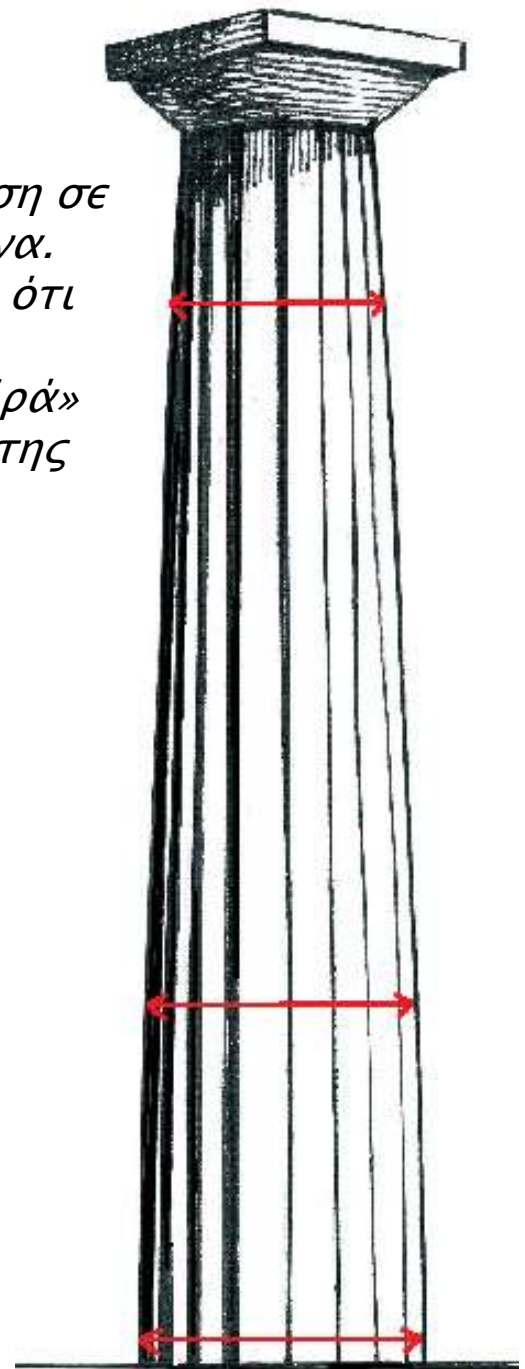
Ο Παρθενώνας με την πρώτη ματιά δίνει την εντύπωση ενός απλού κτηρίου, που «φυτρώνει» με φυσικότητα από το βράχο. Αν προσέξουμε όμως καλύτερα, πίσω από τη φαινομενική απλότητα θ' ανακαλύψουμε ένα διαχρονικό επίτευγμα αρχιτεκτονικής, στο οποίο δεν υπάρχει τίποτα τυχαίο. Ο ρυθμός του είναι δωρικός, με ιωνικά στοιχεία, που δε σώζονται. Ο δωρικός ρυθμός είναι ένα σύστημα κανόνων, το οποίο παρότι φαίνεται λιτό, χρειάστηκε αιώνες για να φθάσει στην κλασική τελειότητα. Οι αναλογίες των επιμέρους στοιχείων μεταξύ τους και με το σύνολο του κτηρίου βρίσκουν το ιδανικό σημείο ισορροπίας. Η σύλληψη της δημιουργίας του Παρθενώνα κατευθύνει τον άνθρωπο με τον απλούστερο τρόπο στις υψηλότερες έννοιες της αρμονίας και είναι αποτέλεσμα πολύπλοκων μαθηματικών υπολογισμών.

Αν παρατηρήσουμε προσεκτικά το ναό, θ' ανακαλύψουμε ένα πλήθος μυστικές εκλεπτύνσεις (οπτικές διορθώσεις), που έχουν σκοπό να «ελαφρώσουν το κτήριο και να του δώσουν παλμό ζωής*»:

Οι κολώνες του ναού παρόλο που φαίνονται ευθύγραμμες και ίδιες, στην πραγματικότητα το περίγραμμά τους αποτελεί μια πολύπλοκη καμπύλη: Λίγο πιο κάτω από τη μέση έχουν ένα ελαφρό φούσκωμα (**ένταση**). Στη βάση τους είναι φαρδύτερες και ανεβαίνοντας προς στην κορυφή λεπταίνουν (**μείωση**). Οι γωνιακές κολώνες που λούζονται στο φως είναι παχύτερες και έχουν μικρότερα διαστήματα από τις άλλες. Όλα τα κάθετα στοιχεία του κτηρίου (κιονοστοιχία, τοίχοι και αετώματα) γέρνουν προς τα μέσα, δημιουργώντας ένα πυραμιδοειδές σχήμα, ενώ τα οριζόντια στοιχεία (κρηπίδα και μήκος του θριγκού) έχουν ένα ελαφρό φούσκωμα προς τα πάνω.

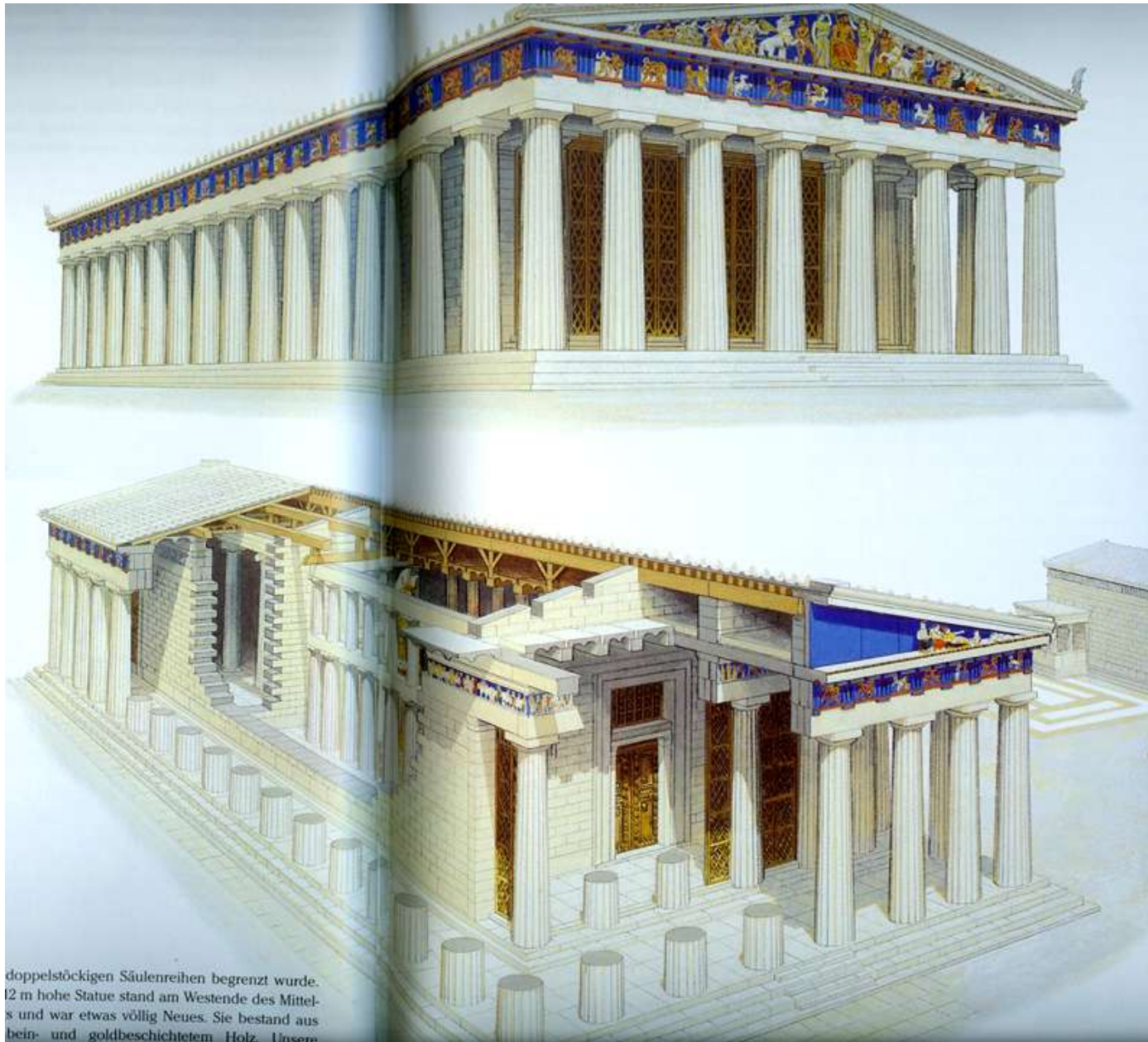
**Θ. Μπούρας
Μαθήματα Ιστορίας της
Αρχιτεκτονικής*

► *Μείωση και ένταση σε κίονα του Παρθενώνα. Δίνει την εντύπωση ότι το μάρμαρο είναι ελαστικό και «αντιδρά» κάτω απ' το βάρος της στέγης.*

▲ Ο Παρθενώνας σε αναπαράσταση του Benoit Loviot. Paris, Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts. © Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts, Paris http://www.fhw.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

doppelstöckigen Säulenreihen begrenzt wurde. 12 m hohe Statue stand am Westende des Mittels und war etwas völlig Neues. Sie bestand aus Bein- und goldbeschichtetem Holz. Unsere

die Skulpturen und architektonischen Elemente des Parthenon

△ Eine Skizze von Jacques Carrey aus dem Jahr 1827 vom rechten Ende des 18. Jh. des Giebels des Parthenon. Zu dieser Zeit hatte die Figur noch Knie a Unkenwaise (Bibliothèque Nationale, Paris).

△ Die drei weiblichen Figuren, die auf Carreys Zeichnung abgebildet sind, befinden sich jetzt im Britischen Museum. Es ist zwar bekannt, dass diese Figuren bemalt waren, doch haben sich keine Fußspuren erhalten.

▽ Die Rekonstruktion der drei Figuren (siehe oben) aus dem 6. Jahrhundert v. Chr., die auf der Akropolis gefunden wurden.

▷ Ein Fragment einer bemalten Statue aus dem 6. Jahrhundert v. Chr., das auf der Akropolis gefunden wurde (Akropolis-Museum).

◀ Σχεδιαστική
αναπαράσταση του
χρυσελεφάντινου αγάλματος
της Αθηνάς
στο βάθος του σηκού του
Παρθενώνα. Ανδρόνικος,
Μ., *Ακρόπολη*, Εκδοτική
Αθηνών Α.Ε., Αθήνα 1995,
σελ. 29

http://www.fhw.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

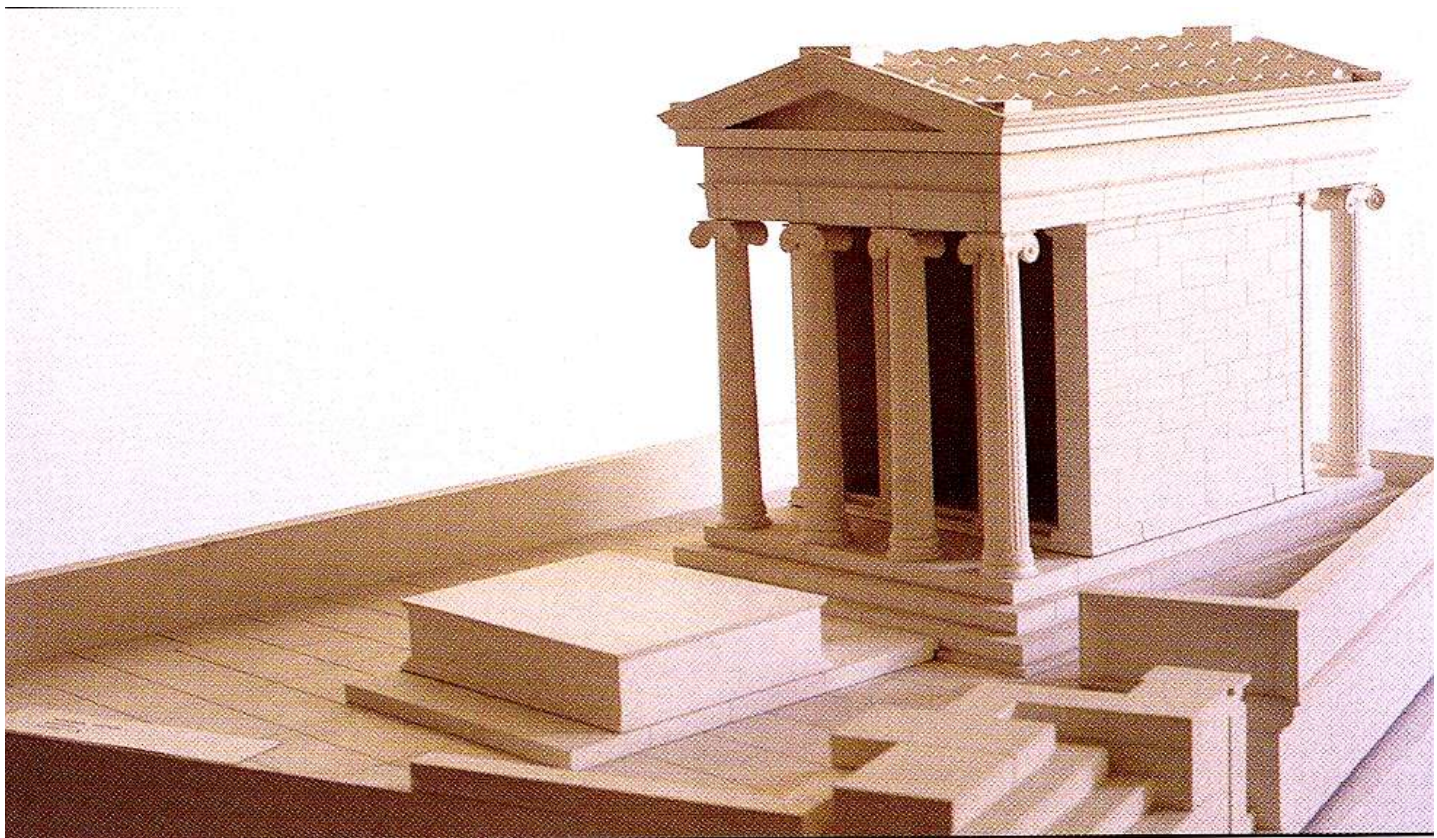
Ναός Αθηνάς Νίκης

Ναός Αθηνάς Νίκης

► *Ο ναός της Αθηνάς Νίκης. Ο μικρός αλλά κομψότατος ιωνικός ναός της Αθηνάς Νίκης χτισμένος πάνω σε ψηλό πύργο περιβαλλόταν από μαρμάρινο στηθαίο με ανάγλυφες λεπτεπίλεπτες φτερωτές Νίκες που πρόσφεραν τρόπαια Νίκης στη θεά Αθηνά. Οι λεπτοί χιτώνες τους κολλούν σαν βρεγμένοι πάνω στα νεανικά σώματα αναδεικνύοντας τα κάλλη τους- υγρό στυλ.*

- ❑ **Ναός ιωνικού ρυθμού**
- ❑ **Έργο του Καλλικράτη**

▲ *Ο ναός της Αθηνάς Νίκης (427-424 π.Χ.).*

Έργο του αρχιτέκτονα Καλλικράτη. Η χάρη και η κομψότητα του ναού είναι απaráμιλλες, καθώς αυτός υψώνεται επάνω σε πύργο, που από τα μυκηναϊκά χρόνια προστάτευε την είσοδο της Ακρόπολης. Ο ναός είναι αμφιπρό-στυλος: τέσσερις κίονες ιωνικού ρυθμού βρίσκονται στην πρόσοψη και άλλοι τέσσερις στην πίσω πλευρά. Στη ζωφόρο ο γλυπτός διάκοσμος απεικονίζει τη μάχη των Πλαταιών. Πρόκειται για μια ακόμη καινοτομία, εφόσον το θέμα δεν προέρχεται από τη μυθολογία αλλά από την ιστορία.

▲ Ο ναός της Αθηνάς Νίκης, αναστηλωμένος

Ερέχθειο

Ερέχθειο

► *Το Ερέχθειο. Ένας από τους κομψότερους ιωνικούς ναούς της αρχαιότητας με πολύπλοκο σχέδιο που είχε σχέση με τη λατρεία πολλών θεών στον ναό αλλά και με τις ανωμαλίες του εδάφους. Περίτεχνα ανάγλυφα κοσμήματα, ζωφόρος με ανάγλυφες μυθολογικές μορφές και η περίφημη πρόσταση των Καρυάτιδων αποτελούσαν το διάκοσμο του ναού*

Ναός ιωνικού ρυθμού με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό σχέδιο

▲ <http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/naoi/Erechtheio/erectheio4.htm>

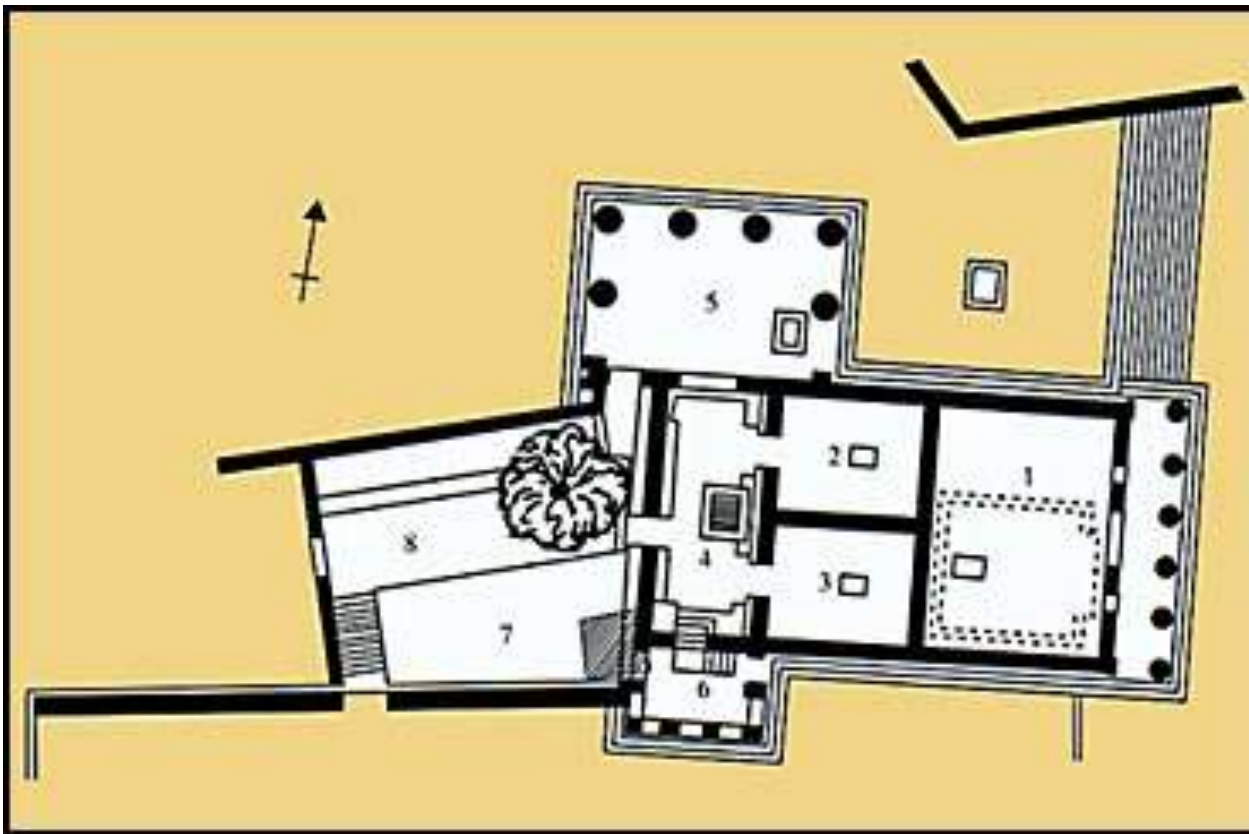
▲ Το Ερέχθειο ήταν ναός του Ερεχθέα και της Αθηνάς. Χτίστηκε στο τέλος του 5ου αιώνα π.Χ. Στη μια πλευρά αγάλματα γυναικών (Καρυάτιδες) στηρίζουν τη στέγη. Σήμερα οι Καρυάτιδες, εκτός από μία που βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο, βρίσκονται στο Μουσείο Ακροπόλεως, όπου μεταφέρθηκαν για να μη φθαρούν από τη μόλυνση της ατμόσφαιρας. Στο Ερέχθειο οι Καρυάτιδες έχουν αντικατασταθεί από εκμαγεία (αντίγραφα).

Το Ερεχθείο (421-405 π.Χ.).

Το Ερεχθείο στηρίχτηκε σε ένα πολύπλοκο σχέδιο, διότι έπρεπε να στεγάσει μνημεία με ιερή σημασία για την αθηναϊκή λατρεία, όπως ο τάφος του Κέκροπα και το σημάδι της τρίαινας του Ποσειδώνα στο βράχο. Μέσα στο ναό, ο οποίος ήταν χτισμένος στη θέση του "παλαιού ναού" που είχαν κάψει οι Πέρσες, φυλασσόταν τώρα το "διιπετές ξόανον" (το σταλμένο δηλαδή από τον ουρανό] της Θεάς Αθηνάς, όπως και άλλα τρόπαια από τις νίκες των Αθηναίων κατά των Περσών. Το κτίριο, από τα πλουσιότερα του ιωνικού ρυθμού, αποτελείται από τρία τμήμα τα σε διαφορετικά επίπεδα. Χαρακτηριστική είναι η πρόσταση των κορών, των Καρυάτιδων, οι οποίες χρησιμοποιούνται ως κίονες, σύμφωνα με παλαιά ιωνική παράδοση, από όπου έμπαιναν στο ναό οι κόρες που μετέφεραν τον πέπλο της Θεάς.

► Στα 1803 ο Έλγιν αφαίρεσε από το ναό το βόρειο κίονα του ανατολικού πρόστυλου, (της Αθηνάς Πολιάδας), μία από τις Καρυάτιδες, τη δεύτερη από αριστερά και κάποια άλλα μέρη. (Η κόρη σήμερα βρίσκεται στο [Βρετανικό Μουσείο](#).)

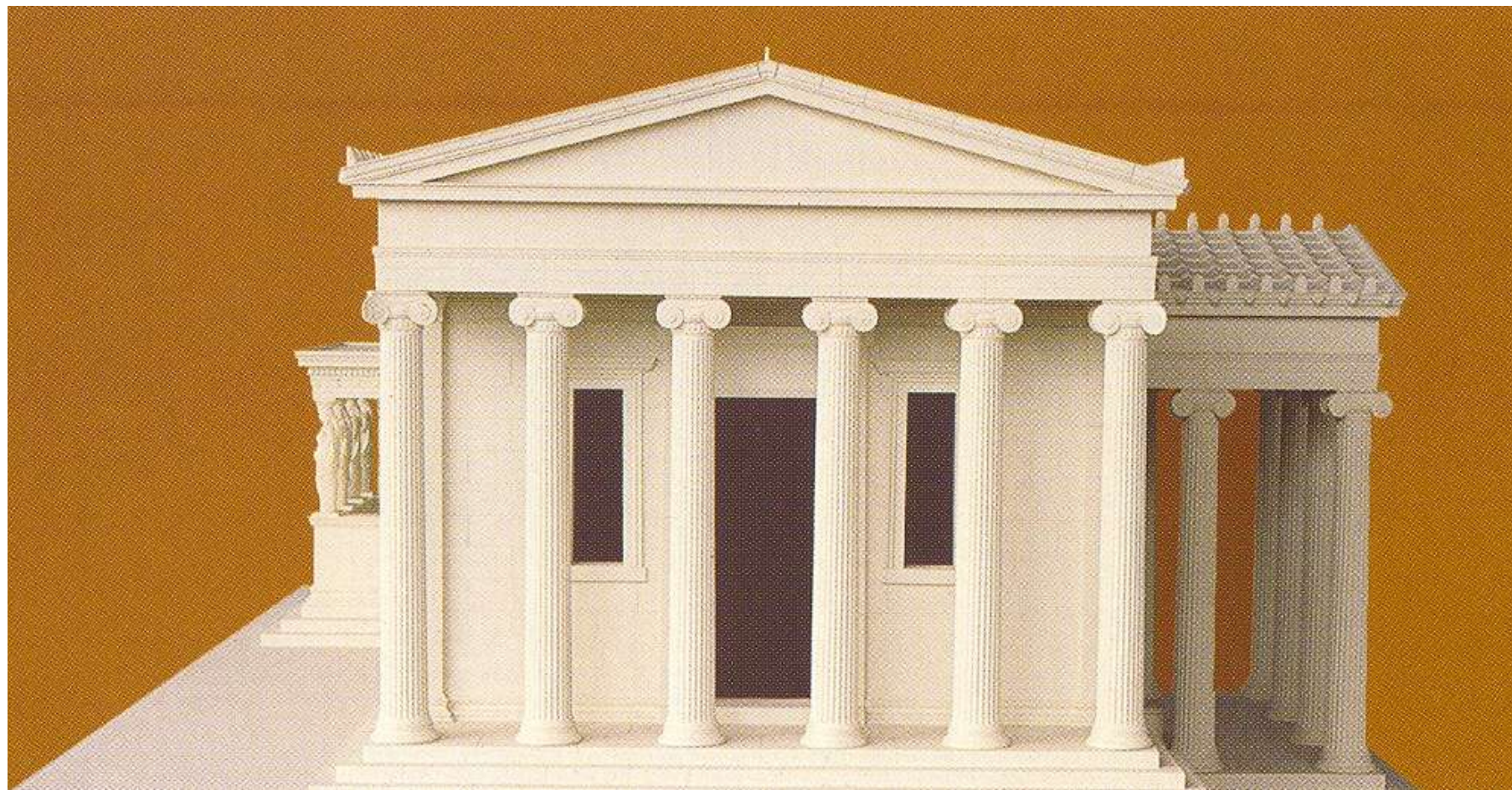

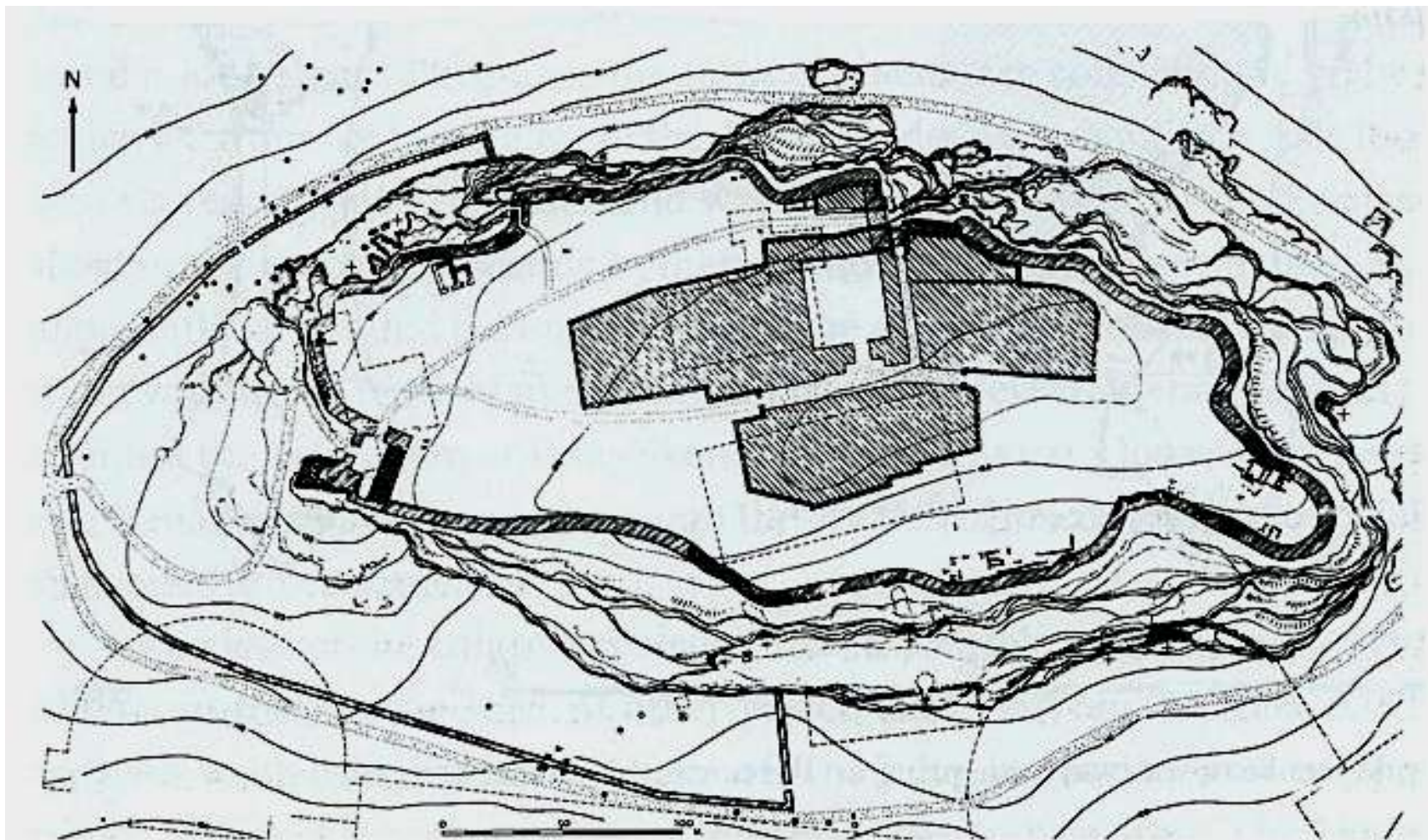
▲ Κάτοψη του Ερεχθείου κατά τον W.B. Dinsmoor.

1) Χώρος λατρείας της Αθηνάς Πολιάδος. 2) Βωμός του ήρωα Βούτη. 3) Βωμός του Ηφαίστου. 4) Πρόναος αφιερωμένος στον Ποσειδώνα και τον Ερεχθέα. 5) Βόρεια πρόσταση. 6) Πρόσταση των Καρυατίδων. 7) Τάφος του Κέκροπα. 8) Περίβολος της Πανδρόσου. Μπούσκαρη, Μ., *Τα μνημεία της Ακρόπολης*, Υπουργείο Πολιτισμού, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, Αθήνα 1997, σελ. 172, εικ. 118. © ΤΑΠ

http://www.fhw.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

Από την ανέγερση ως σήμερα.
Οι περιπέτειες και καταστροφές
της Ακρόπολης

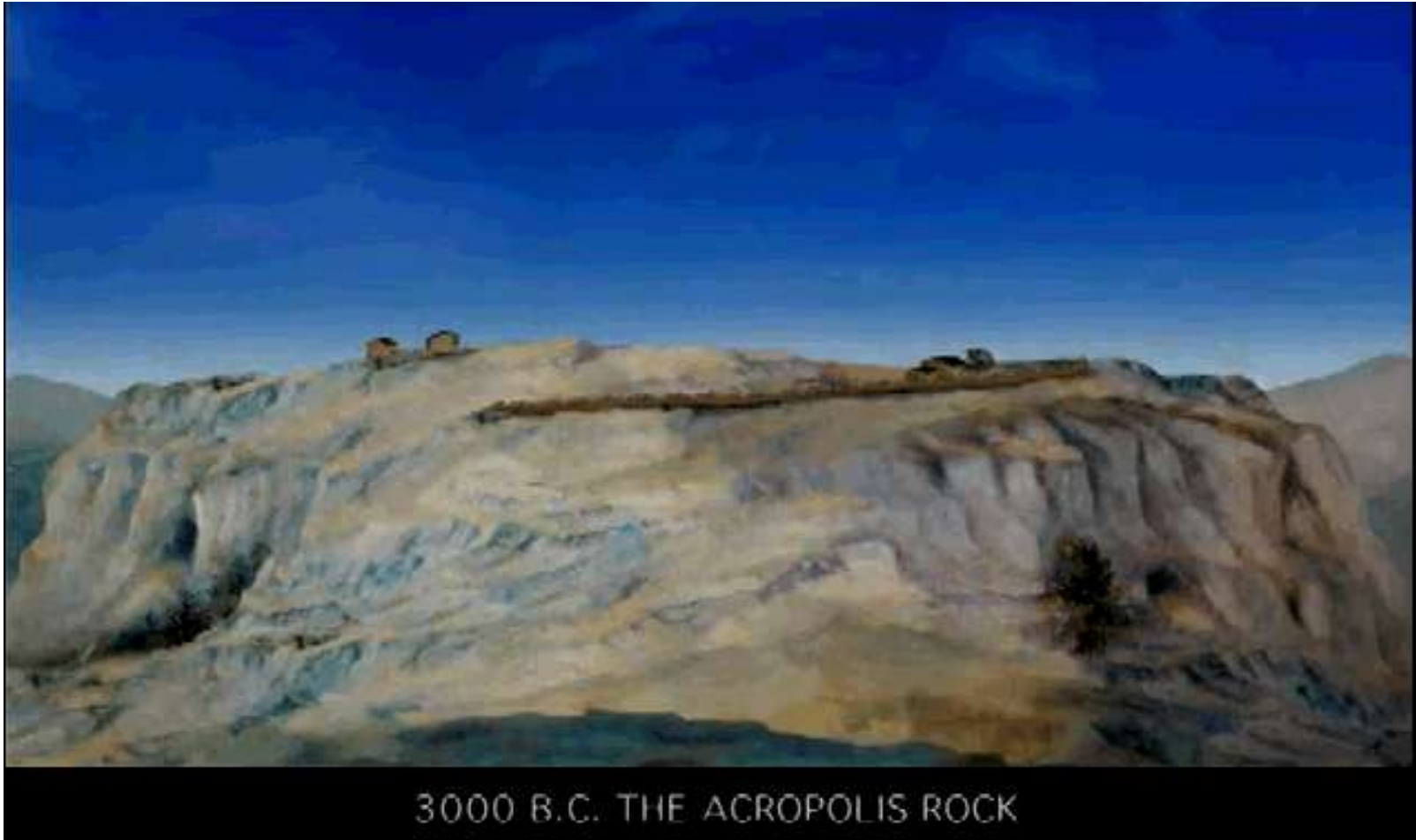

Σχέδιο της Ακροπόλεως κατά τους προϊστορικούς χρόνους.

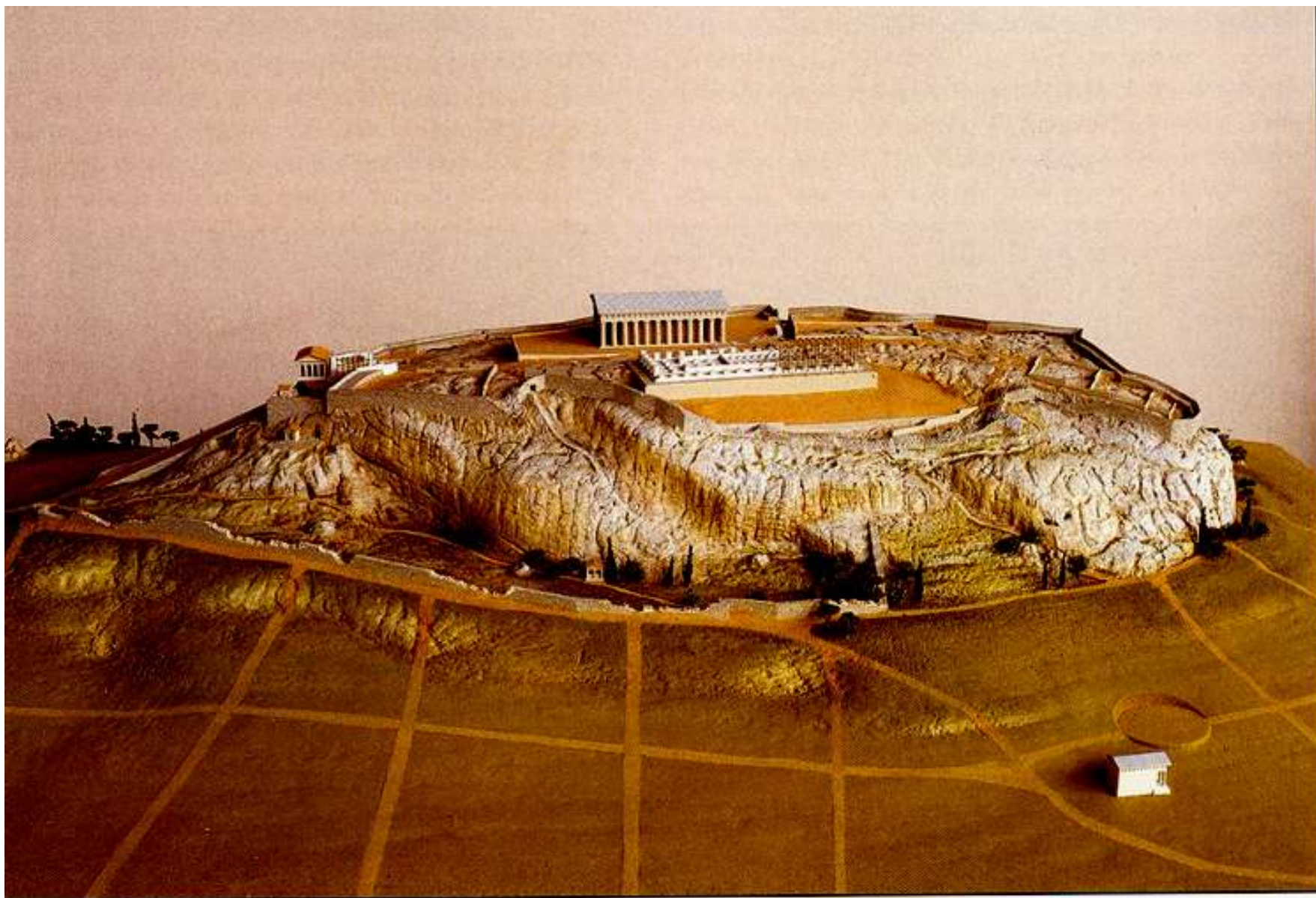
http://www.eie.gr/archaeologia/gr/02_DELTIA/Acropolis.aspx

Η Ακρόπολη κατά την 4η χιλιετία π.Χ. Άποψη από νότια • Πρόπλασμα σε κλίμακα 1:500 • Μελέτη-επίβλεψη: Μ. Κορρές • Εκτέλεση: Π. Δημητριάδης

▲ Parthenon by Costa-Gavras

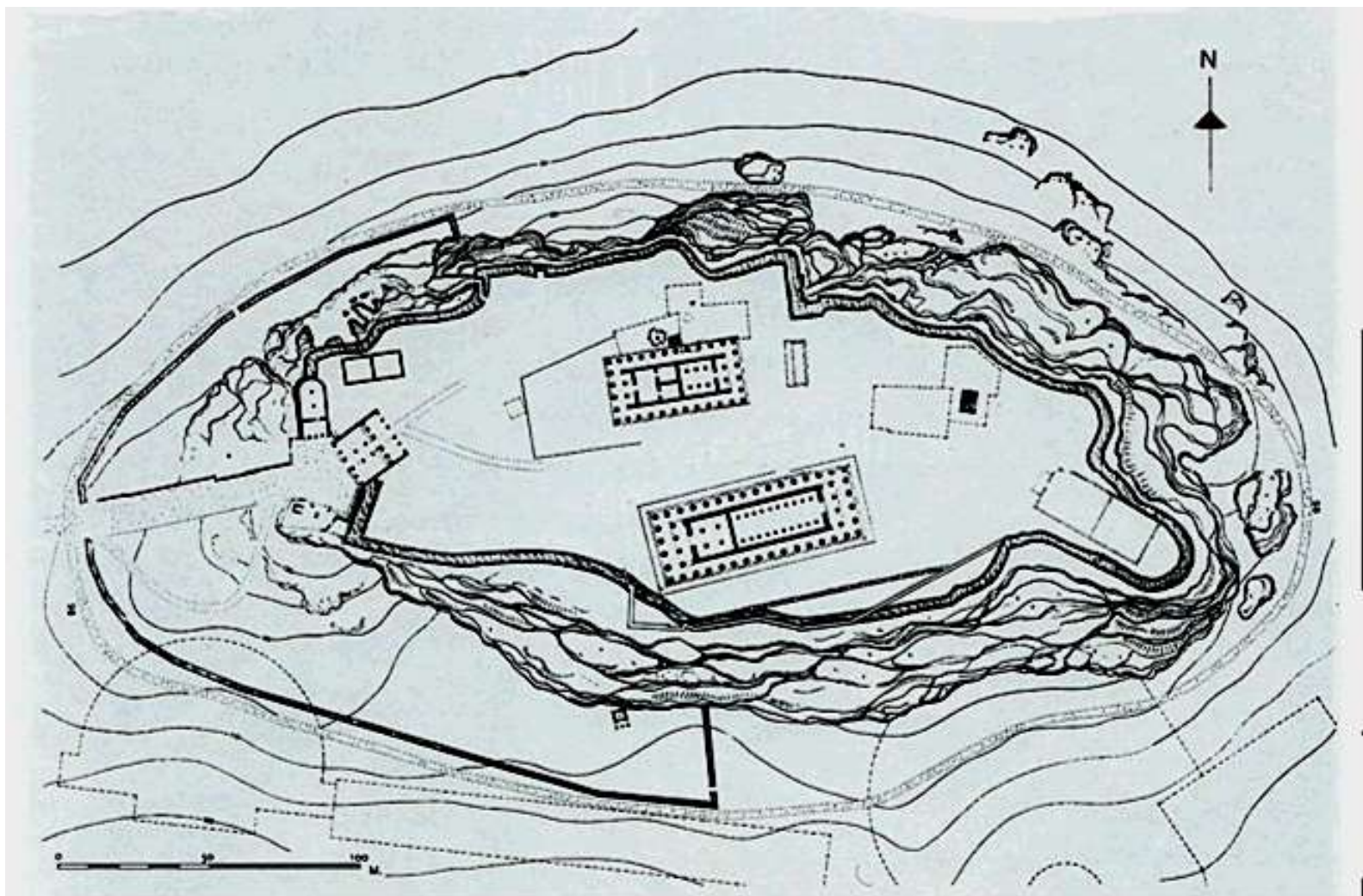

Η Ακρόπολη το 480 π.Χ. Άποψη από νότια • Πρόπλασμα σε κλίμακα 1:500 • Μελέτη-επίβλεψη: Μ. Κορρές • Εκτέλεση: Π. Δημητριάδης

► Η Ακρόπολις, όπως θα ήταν το 480/79 π.Χ., με τον «αρχαίο νεώ» της Αθηνάς (περ. 529-520 ή 510-500 π.Χ.) στα αριστερά και τον ημιτελή παλαιότερο Παρθενώνα (έναρξη οικοδόμησης περ. 490 π.Χ.) στα δεξιά

http://www.eie.gr/archaeologia/gr/02_DELTIA/Acropolis.aspx

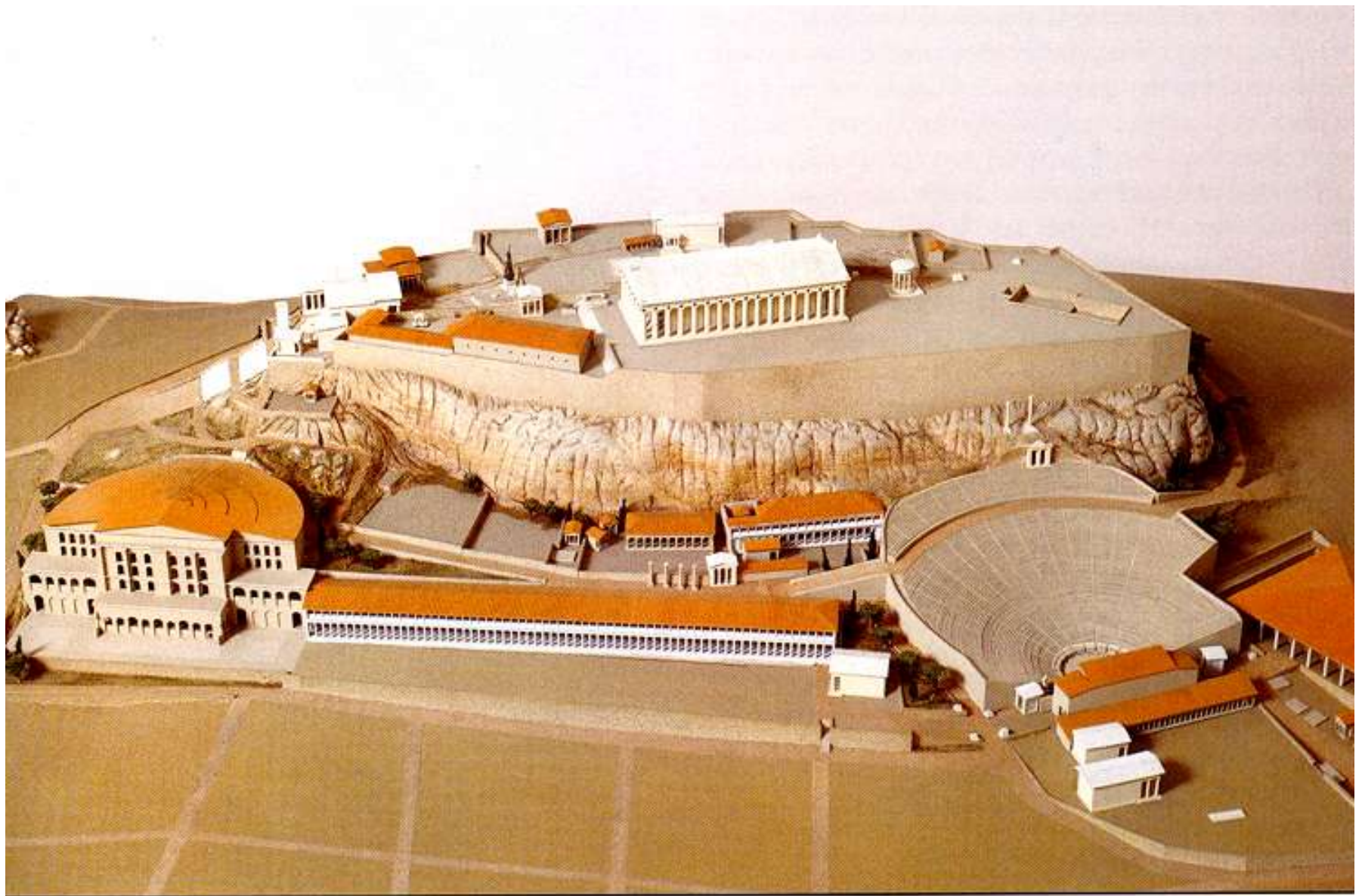
Σχέδιο της Ακροπόλεως κατά τους αρχαϊκούς χρόνους, προ της καταστροφής της πόλης από τους Πέρσες (480/79 π.Χ.).

▲
http://www.eie.gr/archaeologia/gr/02_DELTIA/Acropolis.aspx

432 B.C. THE PARTHENON

▲ Parthenon by Costa-Gavras

Η Ακρόπολη έως και τον 2ο αιώνα μ.Χ. Άποψη από νότια.
Πρόγραμμα σε κλίμακα 1:500 • Μελέτη-επίβλεψη: Μ. Κορρές • Εκτέλεση: Π. Δημητριάδης

◀ Η πρώτη καταστροφή του ναού έγινε το 267 μ.Χ. από τους Έρουλους (ένα λαό σκανδιναβικής προέλευσης), οι οποίοι κατέλαβαν την Αθήνα και πυρπόλησαν τον Παρθενώνα. Καταστράφηκε η αρχική στέγη, ολόκληρη η εσωτερική κιονοστοιχία, ενώ έπαθαν σοβαρές ζημιές οι τοίχοι του σηκού. Περίπου εκατό χρόνια αργότερα, την περίοδο που ήταν αυτοκράτορας ο Ιουλιανός ο Παραβάτης, έγιναν κάποιες διορθώσεις, όχι όμως και τόσο πετυχημένες

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/parthenonas/parthenonas.O.htm>

▲ Parthenon by Costa-Gavras

438 A.D. THE CHRISTIANS DESTROY THE NUDE SCULPTURES

▲ Parthenon by Costa-Gavras

"Ο Παρθενών έμεινε σχεδόν άθικτος επί σειράν αιώνων. Οι χριστιανοί κατά τον 4ο και 5ο μ.Χ. αιώνα έκαναν μικρές μετατροπές στο εσωτερικό (προσθήκη αψίδος, άνοιγμα πλευρικών εισόδων, διαμόρφωσις κλιμακοστασίου ανόδου στην ΝΔ. γωνία του σηκού),- όταν το μνημείο έγινε εκκλησία. Κατά το διάστημα της Φραγκοκρατίας χρησίμευσε σαν καθολική μητρόπολις των Φράγκων δουκών των Αθηνών. Αργότερα έγινε τζαμί. Στα 1687, μία έκρηξις πυρίτιδος (κατά την πολιορκία του κάστρου της Ακροπόλεως από τους Ενετούς) προέκάλεσε φοβερή καταστροφή στον ναό, με την κατάρρευση του σηκού και των περισσοτέρων κιόνων της βορεινής πλευράς. Αργότερα, στα 1801-1803, αφαιρέθηκαν από τον ερειπωμένο Παρθενώνα τα περισσότερα από τα γλυπτά του. Στο διάστημα μεταξύ 1835-1844 το μνημείο απηλλάγη από τις νεώτερες προσθήκες και έγιναν καθαρισμοί, ενώ κατά τα έτη 1898-1929 σημαντικά τμήματα ανεστηλώθησαν, όχι με απόλυτη επιτυχία πάντοτε".

Χ.Θ. Μπούρας, Μαθήματα ιστορίας της Αρχιτεκτονικής, 1968, τόμος Α', σ. 187.

◀ Το 529 μ.Χ. ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ιουστινιανός διατάζει το κλείσιμο των φιλοσοφικών σχολών της αρχαιότητας. Οι φιλόσοφοι εγκαταλείπουν την Αθήνα η οποία μετατρέπεται σε μικρή και ασήμαντη επαρχιακή κωμόπολη. Ο Χριστιανισμός επιβάλλεται και ο Παρθενώνας γίνεται εκκλησία της του Θεού Σοφίας. Το 1205 μ.Χ. οι Φράγκοι καταλαμβάνουν την Αθήνα και ο Παρθενώνας γίνεται ο καθεδρικός ναός τους.

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/parthenonas/parthenonas.O.htm>

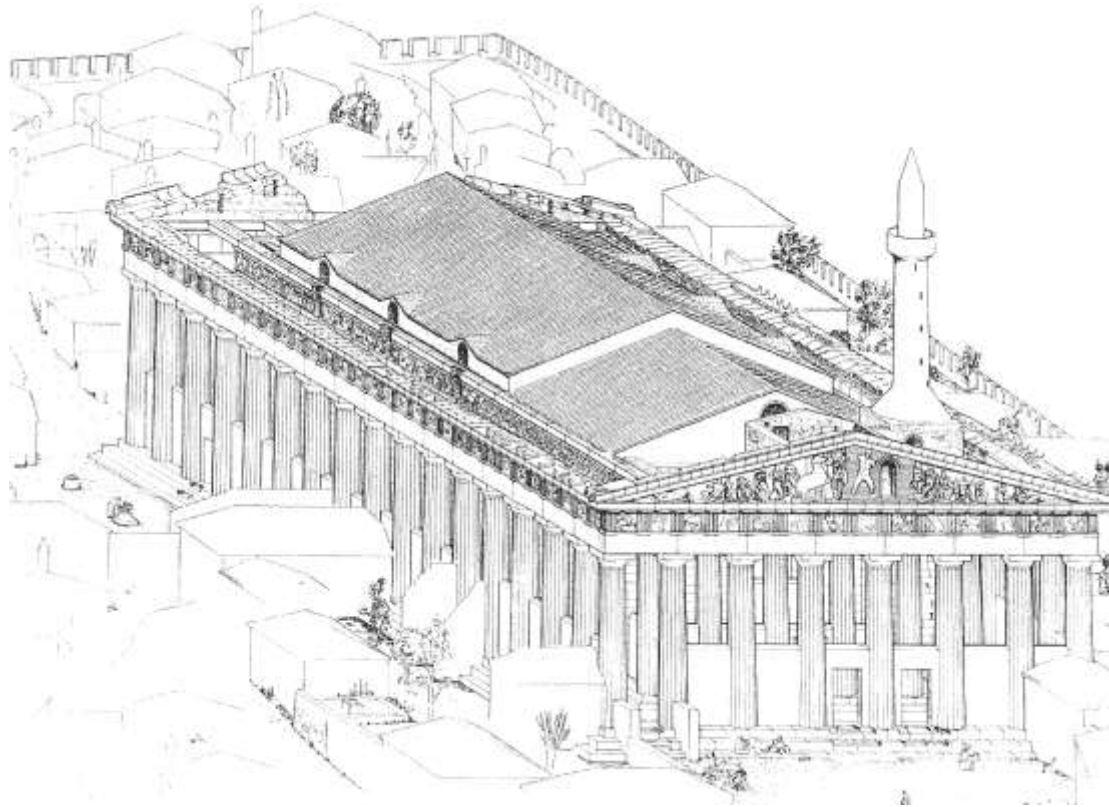
550 A.D. SAINT SOPHIA'S CHURCH

▲ Parthenon by Costa-Gavras

1206 A.D. FRANKISH OCCUPATION

▲ Parthenon by Costa-Gavras

◀ Το 1456 μ.Χ. ο Τούρκος Ομάρ Τουραχάν, στρατηγός του Μωάμεθ, κυριεύει την Αθήνα και ο Παρθενώνας μετατρέπεται σε τζαμί. Το 1674 ο Charles-Francois Olier μαρκήσιος De Nointe επισκέπτεται την Αθήνα με το ζωγράφο Jacques Carrey στην ακολουθία του.

Ο Carrey έκανε λεπτομερή σχέδια του Παρθενώνα και των γλυπτών. Τα σχέδια αυτά είναι ανεκτίμητα, γιατί απεικονίζουν λεπτομερειακά τον Παρθενώνα λίγο πριν από την καταστροφή του.

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/parthenonas/parthenonas.0.htm>

1456 A.D. TURKISH OCCUPATION

▲ Parthenon by Costa-Gavras

◀ Parthenon by Costa-Gavras

Το 1687 ο βενετσιάνικος στρατός με το Μοροζίνι πολιορκεί τους Τούρκους που βρίσκονταν στην Ακρόπολη. Μια οβίδα έπεσε στον Παρθενώνα, που χρησιμοποιούταν ως πυριτιδαποθήκη και προκάλεσε έκρηξη με αποτέλεσμα την ανατίναξη του κτιρίου, μεγάλα τμήματα του οποίου καταστράφηκαν ή εκσφενδονίστηκαν. Ο Μοροζίνι τελικά κυρίευσε την Ακρόπολη και στην προσπάθειά του να κλέψει κάποια γλυπτά προκάλεσε κι άλλες ζημιές. Τον επόμενο χρόνο ο Μοροζίνι εγκατέλειψε την Αθήνα και επέστρεψαν οι Τούρκοι. Οι ζημιές από την έκρηξη πρέπει να ήταν οι εξής: έπεσαν τρεις (3) τοίχοι του σηκού, η πρόσταση του προνάου, έξι (6) κίονες της νότιας και οκτώ (8) της βόρειας πλευράς.

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/parthenonas/parthenonas.0.htm>

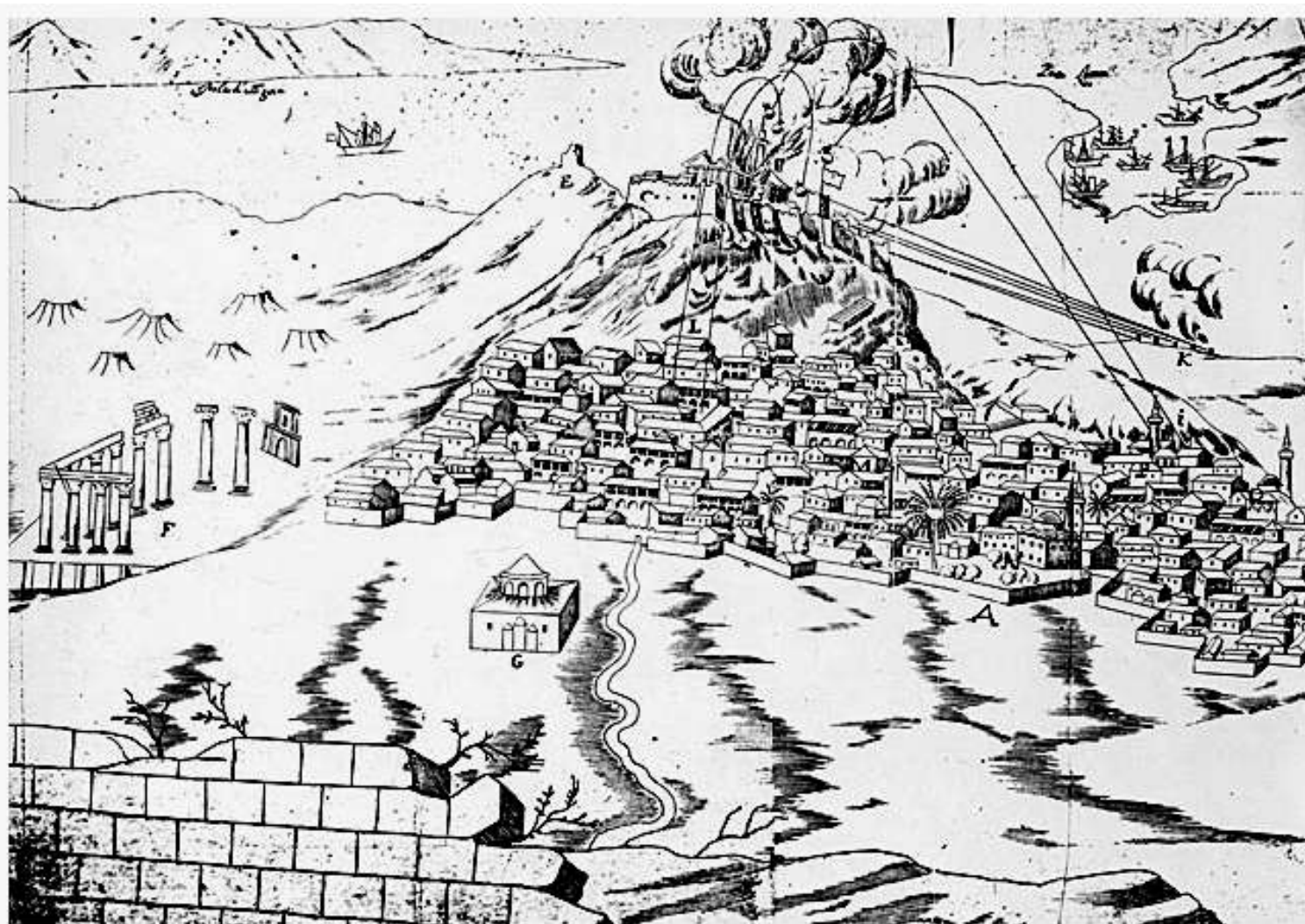

▲ Parthenon by Costa-Gavras

▲ Parthenon by Costa-Gavras

Ο βομβαρδισμός της Ακροπόλεως, σε σχέδιο του Βενετού Giacomo Verneda.

▲ http://www.eie.gr/archaeologia/gr/chapter_more_8.aspx

Μετά την ανατίναξη του Παρθενώνα από τα πυρά των Βενετών, ένα νέο τζαμί οικοδομήθηκε στο εσωτερικό του ερείπιου τον 18ο αιώνα, το οποίο απεικονίζεται εδώ σε πίνακα του J. Skene (1838).

▲ http://www.eie.gr/archaeologia/gr/chapter_more_8.aspx

◀ Parthenon by Costa-Gavras

1802 A.D. LORD ELGIN, BRITISH AMBASSADOR, REMOVES 75 SCULPTURES

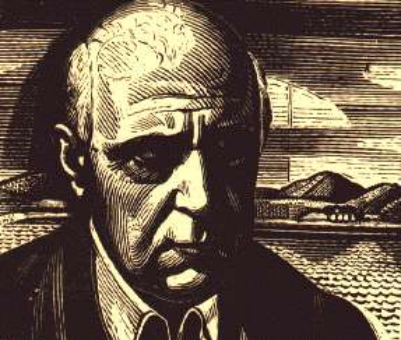
Το 1801 μ.Χ. ο Thomas Bruce, κόμης του Έλγιν, πρεσβευτής της Αγγλίας στην Υψηλή Πύλη, κατάφερε να αποσπάσει από το Σουλτάνο φερμάνι με το οποίο του δινόταν η άδεια να αφαιρέσει από τις χώρες που βρίσκονταν στη δικαιοδοσία του σουλτάνου, ό,τι αρχαιότητα ήθελε. Έτσι ο Έλγιν απέσπασε από την Ακρόπολη διάφορα γλυπτά. Στην προσπάθειά του να αρπάξει όσο περισσότερα μπορούσε, προκάλεσε και μεγάλες ζημιές. Συνολικά μετέφερε στο Λονδίνο δεκαοκτώ (18) αγάλματα από τα αετώματα, δεκαπέντε (15) μετόπες και πενήντα (50) λίθους από τη ζωφόρο μήκους εβδομήντα πέντε (75) μέτρων. Το 1815 το Βρετανικό Μουσείο αγόρασε από τον Έλγιν τα γλυπτά του Παρθενώνα.

▲ Parthenon by Costa-Gavras

Τα Μάρμαρα του Παρθενώνα στο
Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου.

Το αίσθημά μου είναι ότι τούτοι οι αρχαίοι ναοί της Ελλάδας, της Μεγάλης Ελλάδας, της Ιωνίας, είναι με κάποιον τρόπο σπαρτοί, ριζωμένοι στα τοπία τους. Αφού χαλάστηκαν και ερειπώθηκαν οι "καλύβες" αυτές των αθανάτων, οι άστεγοι θεοί γύρισαν εκεί που άρχισαν, χύθηκαν ξανά έξω στο τοπίο και μας απειλούν με πανικούς φόβους ή και με θέλγητρα, παντού: "Πάντα πλήρη θεών" έλεγε ο Μιλήσιος Θαλής. Χρειάζονται καμιά φορά τα παραμύθια.

Όσο και να μας το επιτρέπει η λογική θεώρηση τούτης της αρχιτεκτονικής, να φανταστούμε πως θα ήταν δυνατό να μετακομίσουμε κομμάτι το κομμάτι τα απομεινάρια αυτών των κτισμάτων σε απόμακρες χώρες, πολύ φοβούμαι, δε θα έχουμε επιτύχει τίποτε άλλο παρά να μεταφέρουμε σωρούς σαρίδια. Θα χάναμε πολύ κόπο, αν προσπαθούσαμε να εξηγήσουμε το γιατί. Σε τούτο το αστάθμητο ερώτημα, θα ήταν πιο απλό αν αποκρινόμασταν: "οι θεοί δεν το θέλουν" -ό,τι κι αν τούτο σημαίνει. Εκτός αν προτιμούμε να περιμένουμε ώσπου ν' απογυμνωθούμε ολωσδιόλου, και δε μας μένει πια τίποτε άλλο παρά να ξυλιάσουμε στη διαπλανητική παγωνιά. Με άλλα λόγια, χρειάζεται, νομίζω, μια πίστη σ' αυτά τα αρχαία σημάδια μέσα στο τοπίο τους· η πίστη πως έχουν δική τους ψυχή. Τότε θα μπορέσει ο προσκυνητής - πρώτη φορά τον ονομάζω έτσι - να πιάσει ένα διάλογο μ' αυτά. Όχι μέσα σε τουριστικά πλήθη ποικιλότροπα αναστατωμένα, αλλ' αν μπορώ να πω: μόνος, καθρεφτίζοντας την ψυχή που διαθέτει, στην ψυχή αυτών των μαρμάρων μαζί με το χώμα τους. Μπορεί να γίνομαι συμβουλάτορας αιρέσεων, όμως δεν μπορώ να χωρίσω το ναό του Δελφικού Απόλλωνα από τις Φαιδριάδες ή την κορυφογραμμή της Κίρφης. Ευτυχώς η γη μας είναι σκληρή, οι πρασινάδες της δε σε πλαντάζουν, τα χαρακτηριστικά της είναι βράχια, βουνά και πελάγη. Κι έχει ένα τέτοιο φως. [...]

(Γ. Σεφέρης, Δοκιμές)

▲ Ο λόρδος Έλγιν και τα Μάρμαρα, British Museum / Εκδοτικός Οίκος ΜΕΛΙΣΣΑ

Νικ Φίλντινγκ: "Να επιστραφούν στην Ελλάδα «

Συνέντευξη με τον κ. Νικ Φίλντινγκ, το δημοσιογράφο της εφημερίδας "Mail of Sunday", ο οποίος πρώτος εξασφάλισε την παγκόσμια αποκλειστικότητα της αποκάλυψης των συμπερασμάτων του καθηγητή Σεντ Κλερ.

–Πηγή της [Ντάουνινγκ Στριτ](#) δήλωσε προς το "Το Βήμα" ότι "η άποψη της αγγλικής κυβέρνησης συγκλίνει με αυτούς που πιστεύουν πως τα Γλυπτά του Παρθενώνα αποκτήθηκαν έπειτα από άδεια που εκδόθηκε από τη νόμιμη εξουσία της εποχής". Συμφωνείτε;

"Καθόλου. Ο Έλγιν δεν είχε άδεια. Κανένας δεν είδε το περίφημο φερμάνι. Μόνο μια μετάφρασή του. Σημειώστε πως δεν υπάρχει έγγραφο σε Οθωμανική Βιβλιοθήκη για οποιοδήποτε τέτοιο φερμάνι. Επιπλέον, ακόμη και από τη μετάφραση που παρουσιάζεται ως αυθεντική δεν προκύπτει ότι δίδεται σε κανέναν η άδεια να αφαιρέσει οτιδήποτε από το ναό του Παρθενώνα. Το συγκεκριμένο έγγραφο μιλά για μετατόπιση χαραγμένων πλακών και βράχων. Όχι για την καταστροφή του κτιρίου. Όχι για την αφαίρεση κομματιών από αυτό. Τα Γλυπτά πρέπει να επιστρέψουν στην Ελλάδα και κανένας στην Αγγλία δεν θα αισθανθεί προδομένος. Γιατί πολύ εύκολα σήμερα πετάμε προς την Αθήνα. Όσο για το Βρετανικό Μουσείο, μπορεί να εκθέσει αντίγραφα. Άλλωστε πολλά αντίγραφα που έγιναν πριν από τη δεκαετία του '30 πλησιάζουν περισσότερο τα αρχαία αυθεντικά από τα σημερινά αυθεντικά, γιατί τα εκμαγεία τους δημιουργήθηκαν επάνω στα γλυπτά προτού αυτά ξυστούν. Ακόμη, δεν πιστεύω ότι εκτίθενται σωστά στο Βρετανικό Μουσείο. Γιατί τα Μάρμαρα βρίσκονταν γύρω από το εξωτερικό ενός ναού.

Τώρα βρίσκονται γύρω από το εσωτερικό ενός κτιρίου. Για τους αρχαίους Έλληνες ο ναός με τα γλυπτά επάνω του ήταν το κέντρο. Σήμερα ο επισκέπτης είναι το κέντρο και τα γλυπτά παρατάσσονται γύρω του. Και μάλιστα δεν παρατάσσονται με την ίδια ροή, με την οποία βρίσκονταν επάνω στον Παρθενώνα. Στο Βρετανικό Μουσείο τα Γλυπτά του Παρθενώνα δεν αποδίδουν σωστά αυτό για το οποίο φτιάχτηκαν".
(Από τον ημερήσιο τύπο. 14-6-1998)

ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

(Ελγίνου μάρμαρα)

Στην ψυχρή του Μουσείου
αίθουσα

την κλεμμένη, ωραία, κοιτώ
μοναχή Καρυάτιδα.

Το σκοτεινό γλυκύ της βλέμμα
επίμονα εστραμμένο έχει
στο σφριγηλό του Διονύσου σώμα
(σε στάση ηδυπαθείας
σμιλευμένο)

που δυο βήματα μόνον απέχει.

Το βλέμμα το δικό του έχει πέσει
στη δυνατή της κόρης μέση.

Πολυετές ειδύλλιον υποπτεύομαι
τους δυο αυτούς να χει ενώσει.

Κι έτσι, όταν το βράδυ η αίθουσα
αδειάζει

απ' τους πολλούς, τους
θορυβώδεις επισκέπτες,

τον Διόνυσο φαντάζομαι

προσεκτικά απ' τη θέση του να
εγείρεται

των διπλανών γλυπτών και
αγαλμάτων

την υποψία μην κινήσει,

κι όλος παλμό να σύρεται

τη συστολή της Καρυάτιδας με
οίνον και με χάδια να λυγίσει.

Δεν αποκλείεται όμως έξω να
χω πέσει.

Μιαν άλλη σχέση ίσως να τους
δένει

πιο δυνατή, πιο πονεμένη:

Τις χειμωνιάτικες βραδιές
και τις εξαίσιες του Αυγούστου
νύχτες

τους βλέπω,

απ τα ψηλά να κατεβαίνουν
βάθρα τους,

της μέρας αποβάλλοντας το
τυπικό τους ύφος,

με νοσταλγίας στεναγμούς και
δάκρυα

τους Παρθενώνες και τα

Ερεχθεία που στερήθηκαν

στη μνήμη τους με πάθος ν'
ανεγείρουν

[Κική Δημουλά](#) "Ερεβος"

Μελίνα Μερκούρη: Ξεκινάει την εκστρατεία για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα, θίγοντας το θέμα επίσημα στη Διεθνή Διάσκεψη Υπουργών Πολιτισμού της UNESCO τον Ιούλιο του 1982 στο Μεξικό.

Πρέπει να καταλάβετε τι σημαίνουν τα Μάρμαρα του Παρθενώνα για μας. Είναι το καμάρι μας. Είναι οι θυσίες μας. Είναι το υπέρτατο σύμβολο ευγένειας. Είναι φόρος τιμής στη δημοκρατική φιλοσοφία. Είναι η φιλοδοξία και το όνομά μας. Είναι η ουσία της ελληνικότητάς μας» δήλωσε και συμπλήρωσε: *«Αν με ρωτήσετε εάν θα ζω όταν τα Μάρμαρα του Παρθενώνα επιστρέψουν στην Ελλάδα, σας λέω πως ναι, θα ζω. Αλλά κι αν ακόμη δεν ζω πια, θα ξαναγεννηθώ».*

► Κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 η Ακρόπολη απελευθερώνεται στην αρχή από τους Έλληνες, όμως θα πολιορκηθούν αργότερα από το στρατό του Κιουταχή πασά. Το 1827 οι Τούρκοι κυριεύουν την Ακρόπολη και φεύγουν οριστικά το 1833. Αρχίζει η απομάκρυνση των ερειπίων του οικισμού που είχε σχηματιστεί με τον καιρό πάνω στον ιερό βράχο. Το 1885 ξεκινούν οι ανασκαφές που θα φέρουν στο φως όσα είχαν θάψει οι Αθηναίοι μετά την περσική καταστροφή του 480 π.Χ. Το 1898 αρχίζει η προσπάθεια για την αναστήλωση των μνημείων που συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας.

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/parthenonas/parthenonas.O.htm>

▲ Νταγκεροτυπία με τον Παρθενώνα (γύρω στο 1855). Το 1839 ο Γάλλος Λουί-Ζακ Νταγκέρ τύπωσε εικόνες που ήταν πολύ καθαρές. Η εφεύρεσή του, που την ονόμασε νταγκεροτυπία, διαδόθηκε γρήγορα.

▲ Από το 1975 γίνονται συστηματικές εργασίες στα μνημεία της Ακρόπολης. Ειδικοί επιστήμονες, αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, πολιτικοί και χημικοί μηχανικοί εργάζονται για την αναστήλωση και τη συντήρηση των μνημείων.

◀ Μακέτα του βράχου της Ακρόπολης και των μνημείων της. Μπρούσκαρη, Μ., *Τα μνημεία της Ακρόπολης*, Υπουργείο Πολιτισμού, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, Αθήνα 1997, σελ. 17, εικ. 4. © ΤΑΠ

http://www.fhw.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html

▲ Το κτίριο της εικόνας βρίσκεται στη σημερινή Αθήνα, στην οδό Αγίων Ασωμάτων 45. Με ποιο από τα μνημεία της Ακρόπολης μοιάζει;

γ. Θέατρα

β. Θέατρα

Τον 5^ο αι. π.Χ.
αρχίζουν να
κτίζονται με
λίθο.

Χαρακτηριστικότερο
δείγμα είναι το
θέατρο της
Επιδαύρου.

Τα αρχαία θέατρα
κτίζονται
αμφιθεατρικά, στην
πλαγιά ενός λόφου.

Μέρη του θεάτρου (1)

Κοίλον:

- ✓ Ο χώρος με τα καθίσματα των θεατών
- ✓ Κατά το ύψος διαιρείται σε δύο μέρη με οριζόντιους διαδρόμους - **διαζώματα** - και με στενές σκάλες ακτινωτά σε **κερκίδες**.

Μέρη του θεάτρου (2)

Ορχήστρα:

- Ο κυκλικός χώρος όπου εμφανίζονταν οι πρωταγωνιστές και ο χορός.

Μέρη του Θεάτρου (3)

Σκηνή:

Απλό κτίσμα πίσω από την ορχήστρα, στη στέγη της οποίας εμφανίζονταν οι από μηχανής θεοί

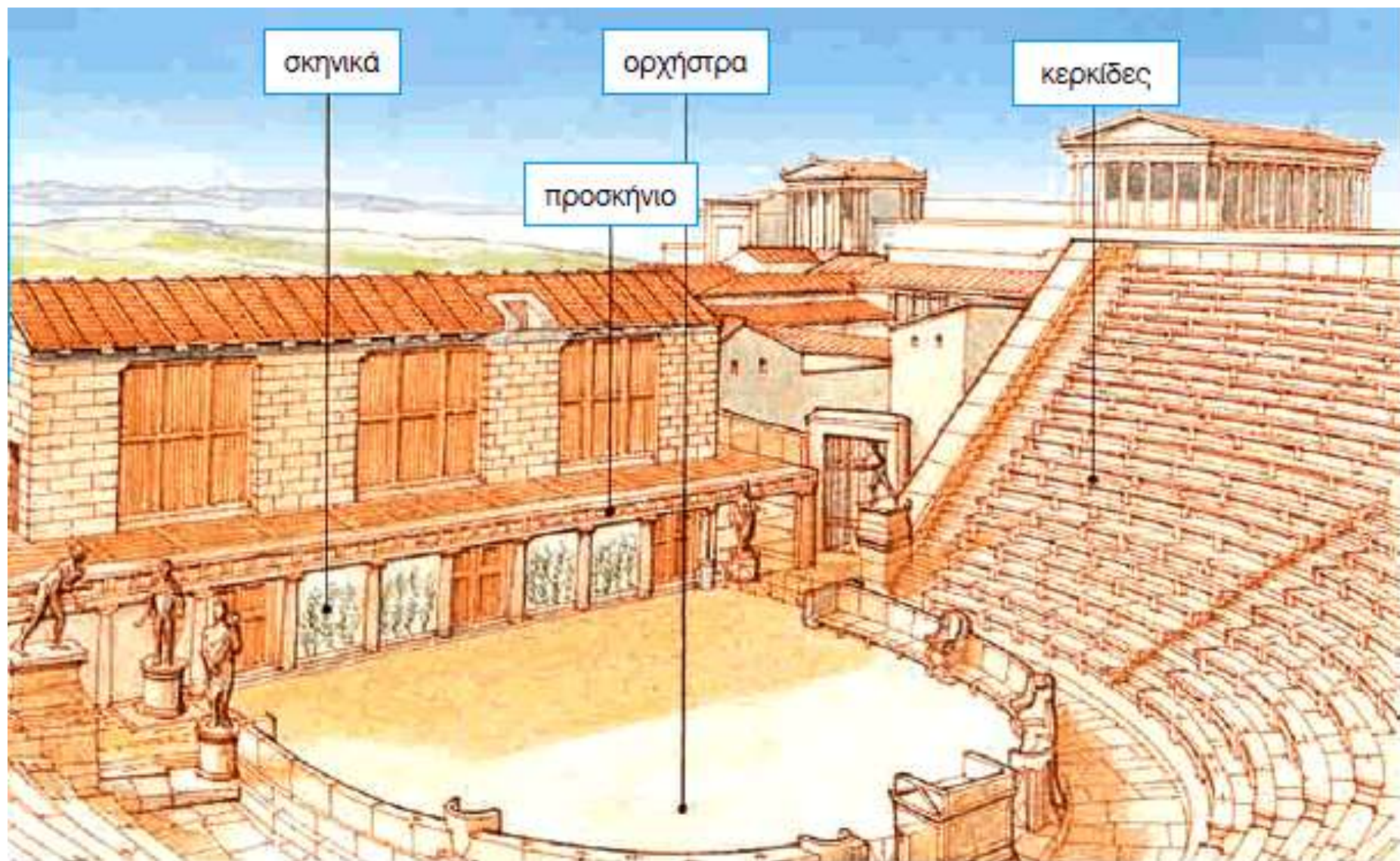
Αποτελείται από:

- ↪ το προσκήνιο (κιονοστοιχία μπροστά στη σκηνή όπου τοποθετούνταν τα σκηνικά του θεάτρου)
- ↪ παρασκήνια (δύο μικροί χώροι δεξιά κι αριστερά του προσκηνίου).

Πάροδοι:

Πύλες και διάδρομοι εισόδου στο θέατρο.

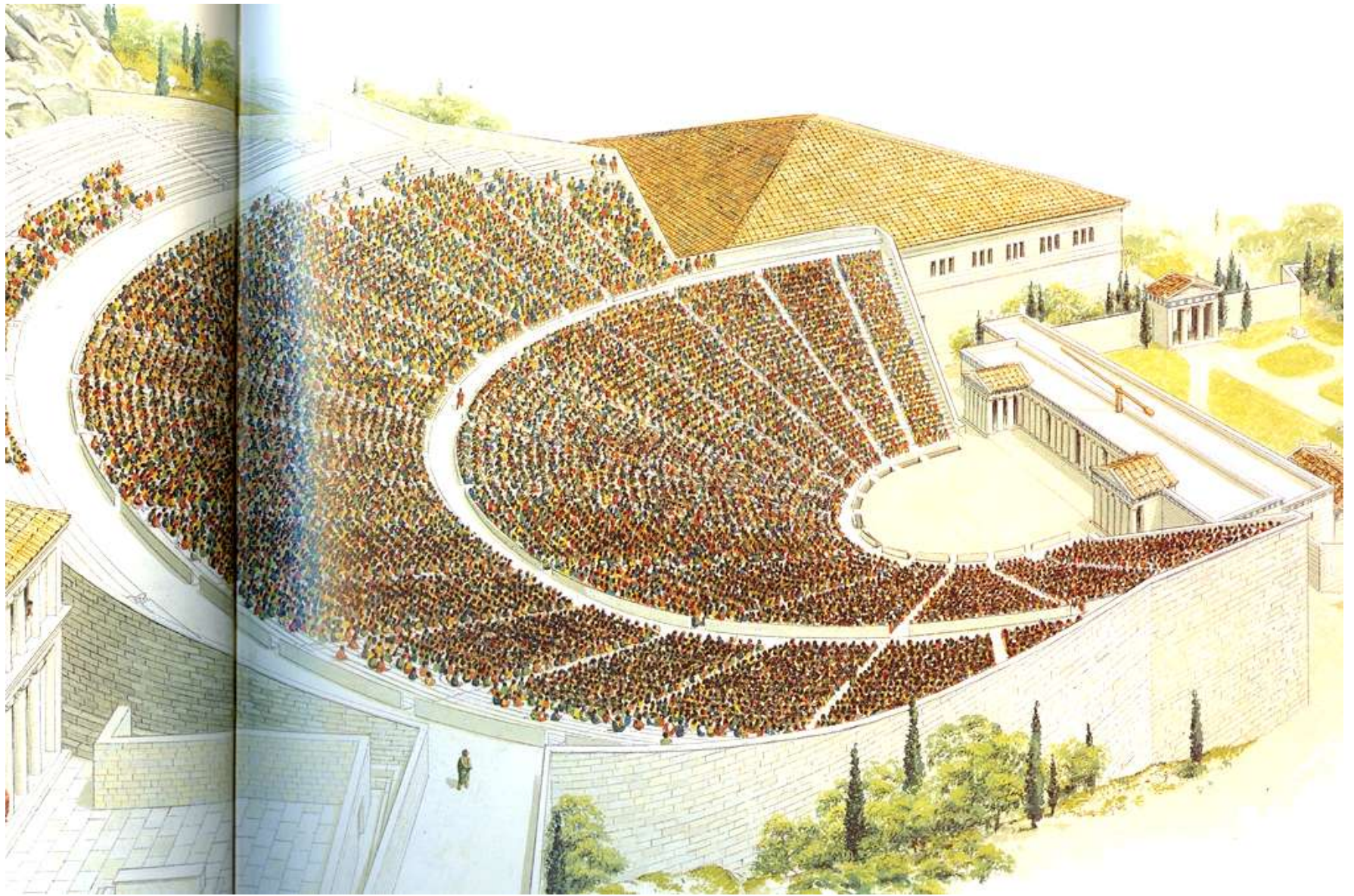
<http://el.wikipedia.org>

▲ *Θέατρο της Επιδαύρου (4ος αιώνας π.Χ.).*

Από τα καλύτερα διατηρημένα αλλά και από τα ωραιότερα θέατρα που έχουν σωθεί από την αρχαία Ελλάδα. Το Θέατρο της Επιδαύρου, απόλυτα συνυφασμένο με το ελληνικό πνεύμα, είναι εξ ολοκλήρου ελληνική δημιουργία, αρχιτεκτονικό έργο, κατά τον Πausanias, του Πολύκλειτου του Νεότερου. Λειτουργικό ακόμα και σήμερα, με απόλυτη συμμετρία και ιδανικές αναλογίες, εκπλήσσει με την πλήρη ένταξή του στο τοπίο και τη θαυμαστή ακουστική του που υποβάλλουν το θεατή.

▲ <http://el.wikipedia.org>

Προτείνω να επισκεφθείτε:
http://www.fhw.gr/chronos/05/gr/culture/index_100.html
<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/texni.htm>
<http://www.parthenonfrieze.gr/#/home>
<http://www.theacropolismuseum.gr/el>
<http://www.acropolis-athena.gr/>

